

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 11 · 25. oktober
Sesjonen 2018–2019

Møte torsdag den 25. oktober 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 11):

1. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (tillegg til Jordbruksoppgjøret 2018 som følge av tørken)
(Innst. 21 S (2018–2019), jf. Prop. 119 S (2017–2018))
2. Interpellasjon fra representanten Åslaug Sem-Jacobsen til kulturministeren:
«I beredskapssammenheng har NRK et oppdrag med å nå ut til befolkningen. Radio er et av de viktigste verktøyene staten har til å sende beredskapsmeldinger. Med bakgrunn i lavere lyttertall på P1 og det at Forsvaret og våre allierte benytter samme frekvensområde som norsk riksdekkende radio, mener Senterpartiet det vil være klokt å gjenopprette P1 på FM-båndet.
Vil statsråden foreta en ny vurdering av å få P1 på FM-båndet for å gjenopprette beredskapen på samme nivå som før FM-slukkingen, og hvilke tiltak vil departementet iverksette for å kompensere for den svekkede beredskapssituasjonen?»
3. Interpellasjon fra representanten Siv Henriette Jacobsen til klima- og miljøministeren:
«Vitenskapsskomiteen for mat og miljø la nylig frem en rapport om risiko knyttet til utbredelsen av villsvin i Norge. Ifølge komiteen vil bestanden av villsvin trolig øke fra 1 000 til 40 000 i løpet av femten år dersom det ikke settes i gang drastiske tiltak. En økning av villsvinbestanden kan bidra til spredning av sykdommer, avlingsskader og fare for vilt-påkjørsler samt at utbredelsen kommer ut av kontroll. I Sverige skyter jegerne rundt 100 000 villsvin i året. Østfold er hittil det eneste fylket i Norge med en fast stamme av villsvin. Siden 2005 har Halden og Aremark vært tilholdssted for en stamme som nå ligger på rundt 1 000 dyr. Uansett hva vi gjør i Norge vil det komme flere villsvin fra Sverige.
Hva vil statsråden konkret gjøre for å hindre at vi får en stamme på 40 000 villsvin i Norge innen få år?»
4. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Harald Slettebø*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Harald Slettebø gikk bort 27. mai, 96 år gammel. Slettebø var i perioden

1973 til 1977 stortingsrepresentant for Anders Langes Parti, og han var medlem av Stortingets justiskomité. Slettebø var parlamentarisk leder for stortingsgruppen fra 1975 til 1977. Slettebø var også formann i ALP Hordaland fra 1973 til 1975.

Anders Langes Parti var forløperen til det vi i dag kjenner som Fremskrittspartiet, og arbeidet som Slettebø utførte i partiet, har spilt en stor rolle for Fremskrittspartiets utvikling. Etter at Slettebø og hans parti gikk på et valgnederlag i 1977, gikk han i gang med å bygge partiorganisasjonen, og Slettebø var aktiv i arbeidet med å bygge opp Hordaland Fremskrittsparti. Slettebø var gruppeleder for Fremskrittspartiet i Hordaland fylkesting fra 1983 til 1987 og medlem av Stord kommune-styre fra 1979 til 1983.

Harald Slettebø hadde artium fra Rogaland landsgymnas fra 1941, pedagogisk seminar fra 1944 og grad av cand.real. fra Universitetet i Oslo fra 1946. Slettebø var lektor ved St. Svithuns skole i Stavanger i perioden 1946 til 1947, lektor ved Haugesunds kommunale høyere allmennskole fra 1947 til 1959 og rektor ved Stord gymnas fra 1959 til 1989.

Slettebø var gjennom sitt virke på mange plan en viktig medarbeider for Fremskrittspartiet.

Et langt liv med politisk aktivitet er nå omme. Vi lyser fred over Harald Slettebøs minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om å forlenge innkallingen av den møtende vararepresentant for Nordland fylke, Karianne Bøkestad *Andreassen*, til å gjelde til og med fredag 2. november, under representanten Siv Mossleth's permisjon i tiden fra og med 1. oktober til og med 2. november.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representanten Tina *Bru* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 23. oktober til og med 17. juni
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Siv *Mossleth* i tiden fra og med 3. november til og med 8. november for å delta som valgobservatør for Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) ved kongressvalget i USA
- fra representanten Fredric Holen *Bjordal* om foreldrepermisjon i tiden fra og med 7. november til og med 9. november

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.

2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden: For Møre og Romsdal fylke: Tove Lise Torve 7.–8. november For Nordland fylke: Kari Anne Bøkestad Andreassen 3.–8. november For Rogaland fylke: Aase Simonsen 23. oktober–17. juni

Presidenten: Aase Simonsen er til stede og vil ta sete.

Representanten Hans Fredrik Grøvan vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:04:31]: På vegne av representantene Steinar Reiten, Olaug V. Bollestad, Tore Storehaug og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om bedre sikkerhet på sjøen.

Presidenten: Representanten Arild Grande vil fremsette et representantforslag.

Arild Grande (A) [10:05:28]: På vegne av representantene Hadia Tajik, Lise Christoffersen, Leif Sande og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om gjennomsnittsberegning av arbeidstid.

Presidenten: Representanten Ruth Grung vil fremsette et representantforslag.

Ruth Grung (A) [10:05:52]: På vegne av Åsunn Lyngedal, Jorodd Asphjell, Cecilie Myrseth, Arild Grande og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om tidsbegrensing av oppdrettstillatelser.

Presidenten: Representanten Sverre Myrli vil fremsette et representantforslag.

Sverre Myrli (A) [10:06:19]: På vegne av representantene Ingalill Olsen, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø og meg selv vil jeg fremme forslag om å utrede veiprisning til erstatning for dagens bompenger og andre driftsrelaterede bilavgifter.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:48]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (tillegg til Jordbruksoppjøret 2018 som følge av tørken) (Innst. 21 S (2018–2019), jf. Prop. 119 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:07:41] (ordfører for saken): Det er bra at vi i dag får en sak til behandling i Stortinget om ettervirkningene av tørkekrisen i sommer. Det er mange folk som er aktive i næringen som er avhengig av å få avklaringer på hvordan de sviktende avlingene skal kunne erstattes, og derfor har komiteen lagt vekt på en rask behandling av denne saken. Det har også vært veldig bra for komiteen at vi kunne kalle inn til en høring raskt og få innspill fra berørte organisasjoner og institusjoner på såpass kort tid.

Saken i dag er prinsipielt viktig fordi den varsler oss om en tid hvor klimaendringene og et mer ekstremt vær vil komme til å påvirke næringslivet, arbeidsplasser og tryggheten i landet vårt. Fra klimaforsker Carlo Aall ble det tidligere i høst påpekt at det været som flere klimaforskere så for seg skulle komme i år 2080, allerede har kommet. Derfor er det veldig bra at Landbruks- og matdepartementet hadde dialog med næringen gjennom sommeren, fordi vi vet at det vil kreve av oss som folkevalgte i Stortinget og fra regjeringen og myndighetenes side en langt større oppmerksomhet om hvordan problemene av både tørke og flom må håndteres løpende og ikke minst forebygges.

Komiteen viser i dag til den tilleggsavtalen til jordbruksavtalen mellom staten og Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag som ble inngått den 30. august 2018. Komiteen ser det som viktig at det med dette kom avklaringer på at staten ville bidra med friske midler for å avhjelpe situasjonen. Komiteen merker seg at tilleggsavtalen er både en tilleggsavtale og en reforhandling av inneværende jordbruksavtale, og at partene er enige om å gi en engangsutbetaling av tilskudd til grovfôr og en engangsutbetaling av arealtilskudd til grønnsaker i 2018.

Komiteen mener at tørkesommeren 2018 viser hvor viktig det er med jordbruk og matproduksjon i hele landet. Når det er sviktende vekstforhold i én del av Norge, f.eks. som det var på Østlandet i sommer, er en viktig del av den samlede sikkerheten og beredskapen for folk i landet vårt at vi kan ha matproduksjon i andre deler av Norge. Denne sommeren var det eksempelvis bedre vekstforhold i Nord-Norge, og ut fra både sunn fornuft og klimastatistikk vet vi jo at det bl.a. på Vestlandet i liten grad blir de samme typer tørkeutfordringer som vi opplevde på Østlandet i sommer.

Denne erfaringen viser også hvor viktig det er med bruk av beiteressurser som en del av norsk matproduksjon på norske ressurser. Beitebruken bidrar positivt til dyrevelferd, biologisk mangfold og binding av karbon. Høsting av beiteressursene vil derfor styrke matsikkerheten og selvforsyningsgraden i årene som kommer.

Så kort til noen av Arbeiderpartiets merknader i innstillingen der vi står sammen med andre partier: Vi viser sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti til at dette understreker betydningen av nå å gjennomføre tiltak for å øke selvforsyningsgraden. Ikke minst er dette illustrert gjennom den risikoen som vi nå opplever i Norge for ekstraordinær plante- og dyresmitte som følge av ekstraordinær fôrimport. En av norsk landbruks fremste kvaliteter er topp helse for både dyr og planter, som igjen gir folk god helse. Det mener vi det er viktig å slå ring om.

Med dette er våre forslag i komiteens innstilling lagt fram.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ingunn Foss (H) [10:13:05]: Stortinget skal i dag behandle forslag til endringer i Landbruks- og matdepartementets budsjett som følge av tørken i sommer og tilleggsavtalen mellom staten og jordbrukets organisasjoner.

Vekstsesongen 2018 ble preget av svært lite nedbør og høye temperaturer. Tørken førte til stor skade og den mest omfattende avlingssvikten på svært lang tid. Det var ille å se brunsvidde jorder og sterkt å møte bekymrede bønder som ikke visste om de hadde mat til dyrene sine til vinteren. Besøk på gårder på Sørlandet og i Rogaland i løpet av sommeren gjorde sterkt inntrykk. Men det var også svært gledelig å møte bønder som sto sammen, hjalp hverandre, tok særlig ansvar for de unge og jobbet godt opp mot egne organisasjoner.

Regjeringen hadde god dialog med næringen i løpet av hele tørkeperioden og iverksatte løpende tiltak. Hensikten var så langt som mulig å unngå nedslakting, spesielt av morderdyr.

Det ble gjort en rekke tilpasninger og presiseringer av hvordan regelverket skulle praktiseres:

- Toll for import av høy og halm ble satt til null med virkning fra 13. juli 2018.
- Forskuddsutbetaling for avlingsskade ble økt fra 50 til 70 pst., og det ble oppfordret til en rask saksbehandling i offentlige etater.
- Mattilsynet ble bedt om å prioritere tilsyn med innførsel av fôr og omsetning av dette.
- Partene ble også enige om en administrativ gjennomgang av avlingsskadeordningen og om det er behov for å bygge opp lager av såkorn.

Både statsråd og statsminister skal ha ros for å ha fulgt situasjonen nøye. Norges Bondelag skriver også i sitt innspill til høringen i komiteen:

«Gjennom sommeren har vi hatt en løpende og god dialog med regjeringen. Vi vil gi honnør for grep de gjorde, slik som mulighetene for å høste korn til grønnfôr og regelverket for produksjonstilskudd. Vi vil også gi ros til Statsministeren for at hun tok positivt imot vår invitasjon til å sette seg inn i tørkesituasjonen på gårdsbesøket hos en tørkerammet bonde.»

Næringen selv, og jordbruksorganisasjonene, iverksatte også en rekke tiltak for å avhjelpe situasjonen. Det ble bl.a. opprettet nettsider for formidling av grovfôr, det ble iverksatt import, kornbønder ble oppfordret til å ta vare på halmen, og det ble iverksatt økt rådgivning for å tilpasse fôringen til tilgangen på fôr.

Mange av tiltakene som ble gjennomført, hadde som formål å unngå omfattende nedslakting og redusert produksjonsevne, og jeg er glad for at tilbakemeldingene fra næringen er at tiltakene virket etter hensikten.

Import av fôr har medført bekymring for at vi skal få inn smitte av dyresykdommer vi ikke har her i landet. Norge har helt siden 1990-tallet hatt en aktiv overvåkning av både dyrehelse, fiskehelse, fôrtrygghet og mattrygghet. Bare på dyrehelseområdet har vi i dag over 20 ulike overvåkningsprogrammer. En samlet komité vil likevel be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en oppdatert plan for hvordan god dyre- og plantehelse ikke skal bli svekket over lengre tid som følge av smittefaren grunnet fôrimport.

Regjeringen har flere ganger i perioden 2013–2017 på anmodning fra Stortinget vurdert beredskapslagring av matkorn og kommet til at dette ikke har vært et målrettet tiltak for å styrke norsk matsikkerhet. På bakgrunn av et representantforslag fra Senterpartiet skal Landbruks- og matdepartementet gjøre en ny vurdering og legge fram en sak for Stortinget i løpet av 2019. Og det er noen forhold, bl.a. forverrede vekstforhold på grunn av klimaendringer, som kan medføre både økt prisnivå på matkorn og større prisrisiko på sikt. Departementet vil ha økt oppmerksomhet på disse forholdene framover og overvåke risikoen for internasjonal tilbudssvikt av korn og fôrråvarer.

Omfanget av tørken, både varighet i tid og geografisk utbredelse, gir omfattende økonomiske konsekvenser for bøndene. Avlingsskadeerstatningen er anslått til å bli over 1 mrd. kr, og den inngåtte avtalen mellom staten og organisasjonene resulterte i en avtale med en ramme på 525 mill. kr. Men jeg er glad for at regjeringen og jordbruket sammen klarte å håndtere en ekstraordinær situasjon på en god måte.

Geir Pollestad (Sp) [10:17:39] (leiar i komiteen): Det har vore ein tøff sommar for landets matprodusentar. Gjennom sommaren snakka eg med mange bønder i heile landet og hadde òg tett kontakt med jordbruksorganisasjonane. Eg fekk i løpet av juli besøkja bønder i Østfold, Hedmark, Agder og Rogaland. Det gjorde inntrykk å vera ute på jorda.

Men sommaren har vist styrken til jordbruket og den norske jordbruksmodellen. Ein er godt organisert, ein har sterke aktørar, ein har solidariske ordningar, ein har eit landbruk over heile landet. Så eg meiner at sommaren har gjort at Framstegspartiet og Høgres jordbrukspolitikk, slik han vart beskriven i jordbruksmeldinga, òg har turka inn. Me treng eit gjennomregulert og sterkt landbruk.

Men det var ikkje sjølv sagt at me skulle få ein krisepakke. Eg skal til liks med det som representanten Foss gjorde – ho brukte kanskje litt store ord – gje ros til regjeringa for handteringa i første fase og handteringa av dei organisatoriske tiltaka som vart sette i verk. Dei kom raskt, dei var nødvendige, og dei hadde full politisk støtte.

Det eg ikkje sette pris på, var at då opposisjonen bringa vidare innspel som me hadde fått frå ulike aktørar, opplevde me til ein viss grad at desse vart latterleggjorde av den dåverande landbruksministeren.

Den 8. august kom det ei melding. Det var dagen då Erna Solberg skulle på gardsbesøk, då var Jon Georg Dale, den dåverande landbruksministeren, ute og sa eit nei til tilleggsavtale, nei til krisepakke. Lat meg sitera meg sjølv – i all beskjedenheit – frå NRK 8. august:

«Regjeringens nei er svært provoserende. Det er stikk i strid med de signalene som Sp, Ap, SV og KrF har gitt gjennom sommeren. Disse partiene utgjør et flertall på Stortinget.»

Eg vel å tru at det tydelege presset frå opposisjonen bidrog til at regjeringa bøygde av, og også at jordbruket hadde eit punkt i hovudavtalen som dei kunne visa til.

Den avtalen som er signert, er langt frå perfekt. Det økonomiske tapet for jordbruket er betydeleg større enn det som vert kompensert. I ettertid kan ein òg meina noko om innretninga som vart gjort, men eg meiner at bondelagsleiar Bartnes sa det ganske godt i høyringa. Eg hugsar ikkje sitatet eksakt, men han sa at ein gjorde det som ein meinte var best på det tidspunktet som ein sat og forhandla. Det var klokt sagt. Eg trur òg at ein klarte å få ei innretning som hindra dei mest negative utslaga av turken.

Det har vore ein ganske betydeleg førimport denne sommaren. Det har vorte importert før frå land som Mattilsynet sjølv rår ifrå at det vert importert før frå, bl.a. på grunn av afrikansk svinepest. Då treng me eit overvåkingsprogram for å føra tilsyn, slik at me oppdagar even-

tuelle sjukdomsutbrot raskt, og at me greier å oppretthalda den sterke og gode dyrehelsa som me har i Noreg. Der er eg litt ueinig i det som Kristeleg Folkeparti vel å gjera i innstillinga. Dei går ikkje inn i overvåkingsprogram no, men viser at dette er ei sak for statsbudsjettet 2019. Eg meiner at dette hastar så mykje at det burde fått si avklaring i forbindelse med behandling av denne proposisjonen, slik at pengane hadde vorte løyvde på årets budsjett, og at ein ikkje må venta til neste år med eventuelt å koma i gang.

Det er lagt fram to forslag frå Raudt i saka. Det er forslag ein fullt og heilt kan dela intensjonen i. Det er forslag som me har valt å ikkje leggja inn i innstillinga. For Senterpartiets del vil me først høyra Raudt si grunngeving for forslaga og vurdera kva desse forslaga vil gje utover det som allereie vil følgja av den oppfølginga av krisepakken som stortingsfleirtalet har peika på i innstillinga – og utover dei forslaga som mindretalet har i innstillinga.

Til slutt vil eg takka saksordføraren for å ha handtert denne saka raskt. Det er viktig at me får ei avgjerd i dag, slik at ikkje utbetalingane vert påverka av stortingsbehandlinga.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:22:50]: Først vil eg slutte meg til dei som har sagt at det var bra at partane blei einige i denne saka.

Dette er den første debatten til den nye landbruksministeren, så eg vil ønskje han velkomen på første rekke i salen og gi han eit tips: Det er å velje kva ein skal la det gå politikk i, og kva ein skal prøve å søkje brei einighet om. Eg meiner at det ikkje er nokon grunn til å la det gå ideologiske skiljelinjer i den situasjonen vi står i no. Dette er ein krisesituasjon for jordbruket, og vi må prøve å gjere det vi kan, både for å førebyggje så godt vi kan, slik at vi ikkje hamnar i den same situasjonen igjen, ved at vi har gode ordningar viss vèret får store negative konsekvensar for jordbruket og ikkje minst, viss krise oppstår og vi har gjort noko vi berre måtte gjere, at vi har gode system for å handtere det i etterkant. Det er da eg synest det er litt rart at det ikkje er mogleg å skaffe fleirtal for dei tre mindretalsforslaga i innstillinga, som nettopp handlar om det som det ikkje burde gå politikk i, noko som eg meiner er ein misforstått måte å tenkje om denne saka på.

Forslag nr. 1 handlar om ordninga for avlingsskadeerstatning. Tørka i år viste at ordninga ikkje er tilpassa så store vèrutslag som dei vi såg i år. Det har fått store økonomiske konsekvensar. Vi har ikkje ei ordning i dag som handterer den typen kriser som vi hamna i i år. Difor kan ikkje vi, uansett politisk avskygging, la eit stadig villare vèr få eit tilfeldig utslag, som gjer at ein tar bruk og jord ut av drift fordi vi har for dårlege ordningar. Det er

ei veldig suboptimal løysing – for å seie det slik – for absolutt alle partar, anten ein sit og tel pengar i Finansdepartementet, eller ein jobbar med jorda.

Det same gjeld forslaget om eit klimafond. Sommaren i år viste kor ille ein global temperaturauke på knapt éin grad sidan førindustriell tid kan vere, kva det kan gjere med jordbruket, og dei ekstreme utfalla det kan gi. Så det bør vere i absolutt alle si interesse å lage ordningar og modellar som gjer at ein kan investere både i klimakutt og ikkje minst òg i klimatilpassing, som gjer at ein som samfunn ikkje treng å gjere store investeringar når skaden skjer. Kvifor skal ein ikkje starte eit arbeid med å finne ein modell for korleis bønder kan investere i klimakutt og klimatilpassing? Eg skjønner det ikkje. Det er openbert riktig, både samfunnsøkonomisk og for å tilpasse jordbruket til den nye tida.

Det siste forslaget gjeld overvaking. Dessverre har vi måtta importere fôr frå land vi ikkje burde ha importert fôr frå, i ein krisesituasjon. Det er fordi vi i dag ikkje har nokon oversikt over den grasreserven som vi har rundt omkring i heile landet, og som vi kunne ha tatt i bruk. Vi har ikkje system for det. Men når vi da har importert dette fôret som eit naudtiltak, vel vitande om at vi da kan importere sjukdomar til norsk jordbruk, så burde vi i alle fall ha eit forsterka overvåkingsprogram for å møte det. Viss ikkje må vi berre byggje på dei eksisterande modellane i den ekstraordinære situasjonen vi er i. Eg meiner at det er heilt openbert at vi her må følgje ekstra nøye med. Det er difor eg meiner at dette også er eit forslag vi burde fått fleirtal for.

Til slutt: Denne saka viser veldig tydeleg at vi går inn i ei tid da vi kanskje bør be regjeringa om ei eiga klimatilpassingsmelding for jordbruket, der ein prøver å sjå dette i samheng. Der kan ein sjå på både korleis ein kan førebyggje at vi får dei største og verste utslaga i norsk jordbruk, korleis jordbruket kan bidra til klimakutt, at det ikkje er berre samferdsel, sokkel og industri som skal ta ansvar, men at òg jordbruket bidrar til dette, og at ein har modellar for korleis bøndene kan investere i desse tiltaka, at vi har skadeordningar som er tilpassa mykje meir ekstreme utfall, og til slutt at vi har system som overvaker dersom noko går gale, slik at vi ikkje innfører sjukdomar i norsk jordbruk som kan gjere stor skade over veldig lang tid, med store kostnader for bønder og samfunnet.

Tove Eivindsen (V) [10:27:54]: Eg vil starte med å uttrykkje sympati med dei mange bøndene, gardbrukarane og familiare som vart ramma av tørka i sommar. Det var dramatisk å følgje kampen deira for å berge avlingane sine. Samtidig varma det å sjå korleis kollegaar og andre frå heile landet – f.eks. TINE, bankar og heilt

vanlege folk – trådde til for å hjelpe med fôr, vatn, lån og pengar.

Dette er den dugnadsånda som me i Noreg ofte trekker fram som noko me er stolte av, og det meiner eg me skal vere. Me skal òg vere stolte over at me har bønder som gjer det beste ut av ein vanskeleg situasjon, og som me no skal få lov til å vere med og avgrense i alle fall dei finansielle utfordringane for.

Sommaren me har bak oss, har vore heilt spesiell. Mange vil kanskje hugse den som ein super sommar med sol og høge badetemperaturar, men dei unormalt høge temperaturane førte med seg tørke og skogbrannar. Det var ei vending der, det kjentes som at det å slå på fjernsynsyhenda var synonymt med å få reportasjar frå nye område som stod i brann, eller nye brunsvidde attleger og åkrar. Det var vondt å sjå på og heilt sikkert endå mykje vondare å stå i.

No er hausten komen, og han kom med dramatiske flaumar. Område som er kjende for lite nedbør, fekk plutseleg flaum. Skjåk og Luster vart ramma av flaumar sist veke. I tillegg til alle dei andre skadane kan småbrukaraga der fortelje at det gjekk med over 1 000 rundballar. Så etter ein sommar med dårleg avling og lite fôr til vinteren har dei fått ei vidare forverring ved at desse høyballane vart øydelagde.

Ein skal vere forsiktig med å ta enkelthendingar til inntekt for større trendar, men det er ikkje til å kome ifrå at me må førebu oss på eit klima som vert villare, våtare og varmare. Då vil me truleg sjå endå meir av det som me kallar «ekstremvêr» i dag, men som me kanskje vil måtte kalle «normalvêr» i morgon. Dette må me møte på to frontar: førebygging og sikring.

Me må endre planane våre til å ta høgde for meir nedbør, større temperatursvingingar og fleire stormar. Me må flaumsikre og skredsikre i eit større tempo enn tidlegare. Me må dimensjonere drenering til å ta unna meir vatn, fortare. Og me må framleis sikre eit aktivt landbruk over heile landet.

Landbruks- og matdepartementet er vorte bedt om å gjere ei ny vurdering av om Noreg skal etablere eit beredskapslager av korn. Venstre meiner at dersom – dersom! – ein i det heile tatt skal etablere nye lager med matkorn, så må lagringa skje svært desentralisert. Me kan ikkje leggje alle eggja i éi korg, for å bruke ein landbruksmetafor. Det vil vere altfor risikabelt at ein etablerer store sentrallager som er utsette for angrep og skade både frå folk som ikkje vil oss vel, og frå f.eks. brann eller skadedyr eller frå andre uhell.

Eg vil gjerne kome med eit lite historisk tilbakeblikk. I 1778 kom ein kongeleg resolusjon om å opprette såkalla bygdemagasin for korn. Store norske leksikon fortel at det første bygdemagasinet vart bygd i Ulvik i Hardanger i 1775. I 1833 fanst det heile 250 slike maga-

sin. Frå midten av 1830-talet begynte ein å leggje dei ned.

Regjeringa har levert godt til landbruket. Dessutan har ein det siste året fått oppleve at Venstre i regjering utgjer ein positiv forskjell også her.

Venstre har sympati for dei lause forslaga frå Raudt, men dei er på mange måtar tatt høgde for i den saka som allereie ligg føre.

Eg har fått referert frå høyringane i næringskomiteen at faglagane var godt nøgde med den raske responsen frå regjeringa då tørka slo til. Eg håpar dei og bøndene vert nøgde med at Stortinget no gjer vedtak om erstatningar så raskt.

Steinar Reiten (KrF) [10:32:17]: I Norge og store deler av Europa for øvrig har vi lagt bak oss en av de varmeste og tørreste somrene på over hundre år. For mange ble dette tidenes feriesommer med late dager i solveggen, men for den næringen som forsyner oss med den aller viktigste basisvaren, maten vi spiser, var sommeren 2018 et tiltagende mareritt fra uke til uke. For den som ikke selv er bonde, er det nok vanskelig fullt ut å sette seg inn i situasjonen: beinhardt arbeid for å berge det som berges kunne av avling, i kombinasjon med en tiltagende frykt for at en massiv avlingssvikt ville føre til betalingsproblemer og konkurs. Det ble søvnløse netter, fortvilelse og desperasjon for mange bønder i sommer.

Men også for oss som ikke ble rammet på denne måten, er det god grunn til å sove dårligere om natten. Sommeren 2018 var ikke en enkeltstående ekstrem klimahendelse. Den føyer seg inn i en rekke av katastrofale vær fenomener som kommer stadig oftere. Slik sett er den en del av det mønsteret at høsten har vært preget av styrtregn og nedbørsrekorder, med flom og ras mange steder. Bønder som opplevde alvorlig avlingssvikt på grunn av tørke i august, sliter med å få husdyrgjødselen ut på vasstrukne jorder før deadline 1. november. Klimaet endrer seg raskere enn noen kunne ha trodd for et par tiår siden. Det krever at vi sammen tenker nytt og forbereder oss på de utfordringene landbruket står overfor i tiårene som ligger foran oss.

I løpet av sommeren og tidlig høsten ble det gjort en betydelig innsats av både bondeorganisasjonene, bondesamvirkene og staten for å motvirke effektene av tørken. Vi i Kristelig Folkeparti ønsker å gi honnør til partene som bidro til effektive krisetiltak. Jeg registrerte med tilfredshet at det var løpende kontakt mellom organisasjonene og landbruks- og matministeren, og at utfordringene ble taklet i riktig rekkefølge: først en samlet innsats for å berge det som berges kunne av avling, og i tillegg legge best mulig til rette for økt førimpport, samtidig med en økning i forskuddsutbetalingene for avlingsskader og raske-

re saksbehandling, deretter beregning av samlet omfang av avlingsskadene kostnadsoverslag og til slutt krav fra Jordbrukets forhandlingsutvalg om en tilleggsavtale til jordbruksavtalen i samsvar med bestemmelsene i Hovedavtalen for jordbruket.

Nettopp på grunn av den gode dialogen mellom bondeorganisasjonene og staten og den gode prioriteringsrekkefølgen som partene i fellesskap la opp til, fant vi i Kristelig Folkeparti det riktig å avvente politiske initiativ. Vi så at det kunne gripe forstyrrende inn i det gode samarbeidet som ble etablert for å løse krisen.

Da kravet om en tilleggsavtale ble satt fram i samsvar med hovedavtalen, var Kristelig Folkeparti likevel raskt ute med å signalisere følgende to poeng:

For det første: Vi avviste å regne økte utbetalinger over avlingsskadeordningen som en del av krisepakken. Alle med legitime krav på avlingsskadeerstatning skal få dekket sine tap innenfor rammen av gjeldende ordning. Økte utgifter til avlingsskadeordningen er derfor et rent salderings spørsmål.

For det andre: Kravene fra Jordbrukets forhandlingsutvalg når det gjaldt engangsutbetaling av husdyrtilskudd og til grønnsaksareal, økt erstatningssats for grovfør og økt tak på avlingsskadeordningen, kunne ikke finansieres innenfor rammen av jordbruksavtalen.

Vi signaliserte derfor at det måtte komme friske midler på bordet for å løse de utfordringene som landbruket står overfor. Dermed var det også klart at det var flertall for det på Stortinget, noe som igjen ga et godt utgangspunkt for forhandlingene som ledet fram til en avtale mellom partene 30. august.

I likhet med de øvrige opposisjonspartiene mener vi likevel at tørkesommeren 2018 krever handling utover å få plass en krisepakke for bøndene som ble hardest rammet. Vi mener det haster med å få i gang arbeid med å etablere nasjonale beredskapslagre av korn, og vi forventer at regjeringen fremmer en sak om det for Stortinget våren 2019, i tråd med vedtak nr. 445 av 6. februar 2018.

Kristelig Folkeparti mener også at det er problematisk at regjeringen ikke presenterer en mulig modell for et klimafond for jordbruket i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet når Stortinget så tydelig har sagt at det bør gjøres. Vi mener også at det bør etableres et overvåkingsprogram for dyrehelse i etterkant av importen av fôr fra land med alvorlige dyresykdommer. Kristelig Folkeparti vil komme tilbake til begge disse sakene i forbindelse med arbeidet med statsbudsjettet for 2019.

Når det gjelder innretningen på avlingsskadeordningen, mener vi det er grunn til å vurdere om ordningen skal forsterkes. Vi mener likevel at dette er et spørsmål som må løftes inn som en del av jordbruksforhand-

lingene neste år, og at partene i fellesskap finner fram til gode løsninger. Vi vil følge den delen av forhandlingene tett. Kristelig Folkeparti kommer ikke til å stemme for forslagene fra mindretallet i denne saken, av grunner som jeg har oppgitt, og vi kommer heller ikke til å støtte de løse forslagene fra Rødt.

Bjørnar Moxnes (R) [10:37:12]: Denne sommeren har vært en vekker for oss alle, tror jeg. Mens det for noen av oss bare har gått ut over det private budsjettet til iskrem, har det for andre gått på helsen og levebrødet løs.

Store deler av norsk landbruk ble hardt rammet av tørken i sommer. Den verste tørken på over hundre år gir store utslag i det norske jordbruket. Forventet totaltap for næringen ligger på over 5 mrd. kr. Prognoser viser at utbetalinger over avlingsskadeordningen vil komme på i overkant av 1,3 mrd. kr. Det er bra at vi har ordninger som demmer opp for noen av konsekvensene av klimaendringene, men gapet mellom de friske midlene som gis i denne tilleggsavtalen, og de forventede totaltapene for næringen er for store. For å sikre et solid norsk landbruk over hele landet for fremtiden må vi forberede oss på konsekvensene av klimaendringene – ikke bare reagere i ettertid.

Rødt støtter forslagene fra mindretallet i komiteen. Et klimafond er en viktig del av veien mot et robust landbruk i møte med klimaendringene. Norge har bruk for hver eneste bonde og hvert eneste gårdsbruk framover for å sikre matproduksjonen i fremtiden.

Ekstremvær i begge ender av skalaen blir den nye normalen, enten det er hagl eller frostskaide på frukt og grønnsaker, flom eller tørke. Et klimafond må ruste jordbruket til å kunne produsere mat med store klimaendringer gjennom tilskudd til å bygge felles vanningsanlegg for tørre somre og økte tilskudd til å grøfte de våte somrene. Vi må bevare og restaurere myrer, som er viktige vannregulatorer i både tørre og våte år. Vi må la elver få renne i buer og ikke rettes ut og legges i rør, for at de skal kunne spre vannet utover og bremse vannets fart når flommene kommer. Det må også forskes mer på hvilke tiltak som fungerer, og tiltakene må iverksettes før krisene setter inn.

Vi må også bruke de viktige beiteressursene over hele landet, sånn at de finnes når krisene oppstår, og opprettholde et mangfold i strukturen av gårder, så vi har små og store gårder over hele landet som kan utnytte ressursene der de finnes.

Rødt fremmer to løse forslag til innstillingen. For det første mener vi at alt importert fôr, også fra EU-landene, skal kontrolleres og godkjennes av Mattilsynet før videre distribusjon. Sånn er det ikke i dag. Klimaendringene bringer ikke bare med seg ekstreme vær-situasjoner,

men også økt risiko for fremmede arter og sykdommer. Når fôr importeres fra både EU-land og andre, risikerer vi å smitte et forholdsvis sykdomsfritt norsk landbruk med fatale sykdommer, som afrikansk svinepest, skrantesyke, paratuberkulose, skrapesyke og plantesykdommer forårsaket av fremmede sopper. Andre fremmede organismer kan også følge med i fôret og skape hittil ukjente problemer i norsk landbruk og norsk natur.

For det andre foreslår vi at det må utredes om det er mulig å bruke faktiske avlinger som grunnlag for å beregne avlingsskadeerstatning i grovfôrproduksjonen, for å sikre at produsenter med avlinger over normalavlingen i kommunen får tilstrekkelig kompensasjon ved tap. Slik ordningen fungerer i dag, rammer den bønder som baserer sitt husdyrhold på avlinger som er større enn normalavlingen i kommunen. De straffes for å være gode produsenter. I et tapsår, som vi har sett i år, vil de stå igjen med erstatning for mye mindre enn de skulle ha produsert, og dermed ha problemer med å skaffe nok fôr til dyrene sine.

Jeg vil også understreke at begge disse løse forslagene har støtte fra faglagene. Det viktigste vi kan gjøre nå, er å sikre at landbruket i Norge fortsetter å produsere mat i en tid med store klimaendringer. Vi må produsere mer på norske ressurser og mindre på utenlandske, og vi må sikre at landbruket står sterkt i hele landet. Det gjør vi gjennom god forberedelse på hva som kan komme til å skje, og ikke bare gjennom tiltak i etterkant av katastrofen.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Bård Hoksrud [10:42:19]: Den ekstraordinære tørken og varmen i vekstsesongen 2018 ga betydelige utfordringer for jordbruket. Departementet la stor vekt på å holde løpende og god kontakt med næringen og raskt sette i verk tiltak som kunne bidra til å avhjelpe situasjonen. Gjennom å skape trygghet for at det som kunne gjøres, ble gjort fort, søkte vi å bidra til en god krisehåndtering. Det var viktig for å unngå panikkhandlinger for alle dem som ble rammet.

Tiltakene var først og fremst rettet mot å øke tilgangen på grovfôr, slik at tryggheten for tilgang på fôr ble så god som mulig. Det ble gjort ved å åpne for import og lempe på nasjonalt regelverk, noe som i denne vanskelige situasjonen gjorde det lettere for bøndene å ta initiativ for å bedre fôrtilgangen. For eksempel ble en del dårlige kornåkre slått til fôr, og det ble sådd ettervekster uten at det går til fradrag i erstatningen.

Det er også god grunn til å honorere både bøndene som stilte opp for hverandre i en vanskelig situasjon, og organisasjonene som var løsningsorienterte og tok viktige initiativ. Det ble bl.a. gjort mye for å styrke formid-

lingen av fôr fra dem som hadde det tilgjengelig, til dem som trengte fôr. Ikke minst vil halmdugnaden i kornområdene få stor betydning gjennom vinteren.

Tilleggsavtalen som nå er til behandling, er både en tilleggsavtale og en reforhandling av gjeldende jordbruksavtale. Den gir målrettet ekstraordinær kompensasjon til dem som blir hardest rammet av tørken. Men jeg vil minne om at jordbruksavtalen slik den er utformet, inneholder en unik og god avlingsskadeordning. Jeg er glad for at Norges Bondelag også understreket dette i høringen. Avlingsskadeordningen vil kunne gi en erstatning på godt over 1 mrd. kr i friske midler. Allerede 23. juli satte daværende landbruksminister i gang en gjennomgang av avlingsskadeordningen. Vi vil nå vurdere om det er behov for å fortsette gjennomgangen for å se på mulige forbedringer og bedre målretting i gitte situasjoner.

Tilleggsavtalen kommer fordi situasjonen i år var helt ekstraordinær og vi var bekymret for konsekvensene for produksjonsevnen framover. Per nå ser det ut til at alt som har vært gjort, bidrar til å redusere mulige negative konsekvenser vesentlig. Tørken i sommer har gjort det nødvendig for mange å kjøpe inn grovfôr. Innkjøp av grovfôr fra andre land vil alltid kunne innebære en risiko for å innføre uønskede smittestoffer og planter. Husdyrnæringen har sammen med fôrbransjen, Veterinærinstituttet og Mattilsynet utarbeidet en veiledning for både kjøpere og importører av grovfôr. Jeg er, som komiteen, opptatt av å opprettholde den gode smittesituasjonen vi har i Norge. Mattilsynet vurderer løpende hvilke dyresykdommer det er behov for å overvåke. I kjølvannet av tørken ser vi også på erfaringsutveksling og eventuelt samarbeid i nordisk regi. Det gjelder både håndtering av smitterisiko ved import av grovfôr og beredskapslagring.

Produksjonssesongen 2018 har vist at matproduksjonen er sårbar for varierende værforhold. Ekstremvær – enten det er tørke eller mye nedbør på kort tid – skaper utfordringer som det er all grunn til å gå igjennom planene for å redusere konsekvensene av. Det viser bl.a. betydningen av å ha et landbruk over hele landet, noe som bidrar til spredd risiko, god dreneringsstatus og mulighet for vanning. Samtidig vil et godt samarbeid mellom næringen og myndighetene også i det videre være viktig for effektivt å håndtere situasjoner som kan oppstå.

Jeg har lyst til å takke komiteen for at man raskt behandler denne saken, for den er viktig – det er mange som skal ha ut penger, og da er det viktig at man får fattet en beslutning, slik at de kan få dem utbetalt. Det er også viktig å legge vekt på at det er mange rundt omkring, i kommuner, fylkesmenn osv., som gjør en stor jobb for å sikre at pengene skal komme og bli utbetalt før året er omme. Videre er det viktig å påpeke fra denne talerstol-

en at det er mange som har gjort en stor innsats under krisen og da det sto på som verst, men også at det nå er mange som gjør en stor innsats for å sørge for at midlene blir utbetalt til dem som ble rammet av tørken i sommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:46:38]: Jeg vil ønske den nye landbruksministeren velkommen til Stortinget. Det er et svært viktig område den nye landbruksministeren skal forvalte – ikke minst skal vi sørge for utvikling de neste årene.

Det jeg lurer på, er om den nye landbruksministeren fra Fremskrittspartiet tar noen prinsipielle lærdommer av denne tørkesommeren. De to forgjengerne, markedsliberalistene Sylvi Listhaug og Jon Georg Dale, har frontet en politikk som er helt på kollisjonskurs med landbruksflertallet og den praktiske virkeligheten vi skal leve i de neste årene. Blant annet sa den tidligere landbruksministeren at vi ikke kunne ha kornlagring, for vi visste ikke hva vi skulle beredskapslagre mot. Det er en fullstendig misforståelse av hvordan forsikring egentlig fungerer. Vi forsikrer ikke bilen vår fordi vi vet eksakt hvilken kollisjon vi skal inn i – nei, det handler om å redusere usikkerhet.

Spørsmålet er: Vil den nye landbruksministeren fra Fremskrittspartiet gå vekk fra markedsliberalisme og støtte opp om den praktiske landbrukspolitikken til landbruksflertallet på Stortinget?

Statsråd Bård Hoksrud [10:47:49]: Jeg tror representanten vet godt at landbruks- og matministeren kommer fra Fremskrittspartiet, men han vet også veldig godt at det er regjeringens politikk landbruks- og matministeren selvfølgelig kommer til å sørge for å gjennomføre. Jeg mener at regjeringen fører en god politikk. Jeg mener også at denne sommeren – og den aktive handlingen fra min forgjenger Jon Georg Dales side i forbindelse med den prekære situasjonen som veldig mange i landbruket kom opp i – viser at man er opptatt av å finne løsninger når det skjer ting. Man finner de gode løsningene. Og det er jo slik at avlingsskadeordningen, tilleggsproposisjonen med 525 mill. kr, hvorav 300 friske, nye millioner, gjør at man kanskje kan komme opp i 1,6 mrd. kr i forbindelse med det som skjedde i sommer. Det viser at man virkelig satser, og at denne regjeringen tar det på alvor. Jeg er opptatt av at vi skal ha et landbruk i hele landet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:48:51]: Fellesnevneren for de tre høyrepartiene i regjeringen er markedsliberalismen. Den mektigste delen – og innflytelsen på disse miljøene – er Civita, og Mats Kirkebirkeland fra

Høyre og nettopp liberalistiske Civita gikk i Dagbladet i sommer ut og sammenlignet tørken med iskremsalg og salg av langrenns- og alpinutstyr.

Det er svært betenkelig at de mest bastante kommentarene kommer fra teoretisk hold når vi snakker om en biologisk næring. Det tar tre år å få fram en ny melkeku, fra inseminering til kua kan starte produksjon av melk.

Derfor er dette en grunnleggende ideologisk debatt. Landbruksflertallet på Stortinget ønsker en helt annen kurs for politikken, og derfor var det også betenkelig at tidligere landbruksminister Jon Georg Dale forsøkte å nekte å komme med friske midler.

Jeg må spørre landbruksministeren: Er den nye landbruksministeren glad for at det til slutt kom friske midler i tørkeproposisjonen?

Statsråd Bård Hoksrud [10:50:01]: Jeg mener at representanten har helt feil utgangspunkt når han hevder at min forgjenger ikke ville ha på plass dette. Det var faktisk han som, sammen med organisasjonene, sørget for at man fikk på plass en avtale – ja, for at det faktisk ble enighet om denne avtalen, tilleggsavtalen, og også enighet om jordbruksavtalen med organisasjonene. Det synes jeg er bra, og det viser at denne regjeringen tar landbruket på alvor.

Vi er opptatt av å sikre at vi skal ha et landbruk i hele landet, og vi er opptatt av å finne gode løsninger. Og så mener jeg faktisk også at det går an å finne gode løsninger hvor denne måten å gjøre ting på kan være veldig bra. Vi ser at det fungerer veldig bra på veldig mange andre områder. Det er bare å vise til Telenor, som er et kjempeeksempel fra den gangen de var en monopolist, til det ble konkurransen. Man ser at ting har endret seg, og jeg tror at kundene har det veldig mye bedre med situasjonen slik den er nå, enn slik det var den gangen da Telenor var en monopolistbedrift.

Geir Pollestad (Sp) [10:51:16]: Eg er glad for at statsråden slår fast at han ikkje er statsråd med Framstegspartiet sin politikk, men med regjeringa sin politikk. Eg håpar han kan stadfesta at i dei tilfella der det er motstrid mellom regjeringa sin politikk og politikken som er vedteken av Stortinget, er det Stortinget sin politikk som går først.

Stortinget har i innstillinga understreka at vedtaket om nasjonale beredskapslager av korn er viktig å følgja opp raskt. Ein viser til vedtaket, der det står at ein skal ha ei eiga sak for Stortinget i løpet av 2019 om etablering av nasjonale beredskapslager av korn. Når Stortinget slik understrekar viktigheita av å følgja dette opp raskt, er spørsmålet mitt til statsråden: Vil me få denne saka våren 2019, slik at Stortinget kan få lov til å ferdigbehandla ho i 2019, og helst før sommaren?

Statsråd Bård Hoksrud [10:52:12]: Jeg er glad for den politikken som Fremskrittspartiet og regjeringen har fått til sammen, og det som ligger i avtalen, som er veldig bra. Det morsomme er jo at det er denne regjeringen som har stoppet en utvikling hvor mange bruk legges ned. Nå er det faktisk optimisme, det er vilje der ute til å satse, og det investeres 8,5 mrd. kr.

Når det gjelder lagring av matkorn, har man sagt klart og tydelig at saken skal komme i løpet av 2019, og den kommer i løpet av 2019. Så skjønner jeg at representanten Pollestad ønsker at den skal komme enda raske. Men dette er altså vurdert før, men vi har sagt at vi skal ta en ny vurdering, og den kommer i løpet av 2019.

Geir Pollestad (Sp) [10:52:58]: Eg takkar for svaret. Det er mest så det kunne vera freistande å lata landbruksministeren få lov til å vera landbruksminister på Framstegspartiet sin politikk i nokre veker, og så fekk ein sjå kor hyggjeleg det hadde vore. Eg trur det hadde utløyst massive protestar frå ei samla næring og ein samla næringsmiddelindustri.

Komiteen skriv òg:

«Flertallet mener at årets tørkesommer viser at såkornberedskapen også bør styrkes.»

Dette er eit veldig viktig punkt, og då er spørsmålet mitt: Kva tid vil me få ei styrking av såkornberedskapen, og korleis vil det i så fall skje?

Statsråd Bård Hoksrud [10:53:38]: Dette er ting som er tatt opp, og man ser på om man også skal gjøre det på såkorn, så her vil det nok skje noe – dette jobber vi med nå framover. Vi går igjennom dette.

Så har jeg lyst til å påpeke at dette er viktige diskusjoner, og diskusjoner som vi også skal ha med landbruksorganisasjonene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:54:14]: Det er klart at det som ligg til grunn for all jordbrukspolitik som skal utøvast i dette landet, er det som står i innstillinga frå Stortinget til jordbruksmeldinga. Det skal ikkje vere nokon tvil om det.

Den situasjonen vi står i, er ny. Det er heilt nytt, det vi stadig vekk opplever no. Kven veit kva for ny overraskende verdssituasjon med dramatiske konsekvensar vi kan kome til å hamne i etter kvart? Uansett politisk avskygging må ein tenkje nytt om ein skal kunne handtere ein ny situasjon bra. I innlegget mitt indikerte eg at det kunne vere på tide å starte arbeidet med ei klimatilpassingsmelding. Eller ein kunne hatt eit spor, slik ein har i forbindelse med jordbruksoppgjera med partane. Spørsmålet mitt er egentleg: Kva nytt tenkjer statsråden om den situasjonen vi står i?

Statsråd Bård Hoksrud [10:55:19]: I jordbruksavtalene som har blitt inngått de siste årene, ligger det med klima- og miljøutfordringer som viktige premisser, og som noe man er opptatt av. Blant annet har man drenering og andre typer klimatiltak for å investere og møte de klimaendringene som kommer. Det gjøres mye innen forskning og utvikling for å se hvordan man skal møte endringer i klimaet framover. Det gjøres allerede et stort arbeid på dette området, og det settes av midler som man kan bruke nettopp for å møte dette. Jeg har også sagt at i forbindelse med jordbruksoppgjøret i neste runde vil f.eks. noe av det som komiteen og flere har påpekt når det gjelder avlingsskadeordning osv., være noe man vil se på fram mot det.

Steinar Reiten (KrF) [10:56:20]: Kristelig Folkeparti er en del av stortingsflertallet som har bedt om å få en sak om beredskapslagring av korn. En av de viktigste grunnene til at vi mener det er så viktig, er en global solidaritetstenkning. I en framtid med et endret klima og en økende befolkning vil vi måtte regne med at det kan oppstå akutte matvarekriser med bl.a. mangel på korn. Vi leser i en kommentar fra Landbruks- og matdepartementet i årets budsjettinnstilling at man ser for seg at man kan løse dette gjennom handel på verdensmarkedet. Føler statsråden seg komfortabel med en politikk som går ut på at man i en sånn situasjon skal kjøpe maten ut av munnen på fattige mennesker som ikke har samme kjøpekraft som oss i Norge?

Statsråd Bård Hoksrud [10:57:08]: Regjeringen har sagt – og den følger selvfølgelig opp det Stortingets flertall har vedtatt – at vi skal få en sak tilbake til Stortinget i løpet av 2019. Det er fullt mulig å handle internasjonalt, men vi har sagt at vi kommer tilbake til Stortinget når det gjelder dette. Det er gjort flere utredninger som har kommet til det motsatte av å bruke det tiltaket, for man mener ikke det gir den beste effekten. Nå skal vi altså gjøre det som Stortinget har bedt oss om. Vi skal få utført en ny utredning, nettopp for å se om man eventuelt skal revurdere det i 2019.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Pollestad (Sp) [10:58:06]: I innlegget sitt snakka representanten Moxnes om iskrem og kjøp av iskrem. Det er eit veldig godt eksempel på kor sterk og god den norske landbruksmodellen er. Og når Moxnes og andre et mykje iskrem ein tørr sommar: Ein av Noregs største iskremprodusentar, Diplom-Is, er eigd av norske bønder. Norske bønder er inne på eigarsida i Diplom-Is – dei eig Diplom-Is gjennom TINE – oversko-

tet av eit ekstraordinært iskremsal bidreg til at ein har fleire bein å stå på, og det reduserer konsekvensane av tørke. Det er eit veldig godt eksempel på korleis den norske landbruksmodellen gjer norske bønder mindre sårbare.

Men det var ikkje primært for å snakka om iskrem eg bad om ordet. Eg har lyst til å kommentera dei to forslaga frå Raudt, først forslag nr. 4, som eg meiner er godt teke vare på av den gjennomgangen av avlingsskadeordningane som eit mindretal har føreslått i forslag nr. 1. Det som står i forslaget frå Raudt, er definitivt noko som bør inn i ein sånn gjennomgang. Så eg ser ikkje noko direkte behov for å støtta forslag nr. 4, sjølv om eg fullt ut støttar intensjonen i det.

Når det gjeld forslag nr. 5, vil eg seia at eg meiner det er langt viktigare å få på plass eit overvakingsprogram. Eg kunne gjerne tenkt meg å høyra statsråden si vurdering av forslag nr. 5. For viss ein no skal setja i gang med å kontrollera alt importert fôr, noko Senterpartiet i utgangspunktet er positive til, er det eit spørsmål korleis dette er i forhold til EØS-avtalen, dessverre, og korleis dette er reint praktisk, for ein stor del av føret er jo alle-reie importert og distribuert. Korleis kan ein gjera det, og kor viktig er dette sett i samanheng med at ein ønskjer å innføra eit overvakingsprogram for dyrehelse i samband med den fôrimporten som har vore. Senterpartiet vil før votering koma tilbake til korleis me stiller oss til forslag nr. 5, som me støttar intensjonen i, men som me ser har visse praktiske sider som er krevjande.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:00:56]: Det avgjørende nå er at vi sammen på Stortinget tar lærdom av saken vi behandler i dag, og styrker det norske jordbruket for en tid med mer nedbør, flom og mulige tørkeperioder. Det er vår felles oppgave å sørge for sikkerhet for folk i landet vårt, og i møte med klimaendringene er det nettopp matproduksjon i hele verden som kommer til å bli et av de største problemene for sikkerheten til folk, både i Norge og i andre land. Blant annet vet vi at mye av verdens kornproduksjon foregår i områder – enten det er i USA, Brasil eller Ukraina – som vi kan forvente kommer til å oppleve temperaturstigning og tørrere vær.

Ut fra dagen i dag er det viktig at vi som er valgt inn på Stortinget og skal sørge for at folk i hele landet vårt har trygge og bedre liv i framtiden, kjenner på alvoret i den saken vi behandler i dag, og begynner å forberede oss på å forsterke den norske jordbrukspolitikken – for sikkerheten, men også for å øke verdiskapingen av de fornybare naturressursene vi har i Norge. Det er sånn vi kan sørge for en framtid hvor det er mulig for unge folk som ønsker seg matproduksjon som arbeid, å komme inn i det, samtidig som vi har et jordbruk som utnytter

naturressursene på en framtidsrettet og bærekraftig måte, med en praktisk inngang, der vi produserer korn der det er mulig, vi bruker gress- og beiteressurser til å produsere melk og kjøtt og har størst mulig samlet verdiskaping i Norge.

Den politikken krever kontinuerlig forbedring, forsterking og et øye på hvordan naturen vår blir påvirket av endringene. Derfor er det viktig for ettertiden å huske på hva som faktisk skjedde i sommer. Samme dag som landbruksministeren og statsministeren dro ut på gårdsbesøk, rykket tidligere landbruksminister Jon Georg Dale ut og sa at nei, vi må vente, for å se hvordan avlingene faktisk blir. Den type vente-og-se-holdning er tiden ute for nå, nå gjelder handling.

Som saksordfører vil jeg avslutningsvis opplyse om at det er en feil i vedtaksdelen på beløpene til og fra på post 74. De er satt 1 000 kr for lavt. Der skal det være fra 8 225 599 000 kr og tilsvarende høyere på det siste beløpet.

Abid Q. Raja hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bård Hoksrud [11:04:19]: Representanten Sandtrøen mente at regjeringen og den tidligere statsråden bare satt stille. Jeg mener faktisk at man hadde en veldig aktiv minister som var veldig på, nettopp for å ta tak og prøve å finne gode løsninger etter hvert som ting dukket opp, og i god dialog med organisasjonene. Så jeg synes det er litt spesielt å ha en sånn tilnærming.

Så til dette med overvåkingsprogrammet, siden representanten Pollestad utfordret litt på det og forslag nr. 5, fra Rødt. Da har jeg lyst til å si at Mattilsynet gjør en veldig viktig og veldig god jobb når det gjelder disse tingene, og vi har altså allerede i dag 20 overvåkingsprogrammer, som vi holder på med. Vi har god dialog med Mattilsynet, og Mattilsynet har dialog med andre fagmiljøer for å se hva man skal gjøre. Hvis man skulle komme fram til at det er behov for ytterligere å gjøre noe, skal vi nok få til en god dialog med Mattilsynet for å følge opp det. Men per nå mener vi at vi allerede har overvåkingsprogrammer, og vi følger dette tett opp. Det er i tillegg utarbeidet en veileder, som både de som skal kjøpe og de som skal importere for til Norge, har, og som gir god veiledning om hvordan man skal opptre og hvordan man skal forholde seg når man importerer for til Norge.

Når det gjelder Rødts forslag, nr. 5: Det vil kreve ganske store ressurser, og jeg er ikke sikker på om kost-nytteeffekten vil være så stor at det er der man vil bruke så store deler av ressursene til Mattilsynet. Man har gode ordninger, og med de fagmiljøene som allerede er der, tror jeg vi ivaretar dette på en god måte. Vi har som sagt god dialog med hensyn til å følge opp og sikre dette med smitte osv., som er viktig for oss å hindre. Vi har veldig

god kvalitet i Norge og det skal vi fortsette å ha. Vi er best i verden på dette, og det ønsker i hvert fall jeg som landbruks- og matminister at vi skal være, og derfor følger man tett opp og har en veldig god dialog med Mattilsynet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:06:44]: Jeg må påpeke en viktig forskjell knyttet til temaet vente-og-se: Regjeringen har i dag fått mye honnør, men det må også være mulig å påpeke hva som faktisk ble sagt. For til NRK den 8. august sa tidligere landbruks- og matminister Jon Georg Dale at vi må vente og se hvordan avlingene faktisk blir. Så det skulle da bare mangle at ikke regjeringen tåler å høre det.

Det er derfor det var veldig viktig at nettopp landbruksflertallet på Stortinget var tydelig, for hele saken vi behandler i dag, er jo et resultat av at kravet om friske midler vant igjennom. Og det var nettopp friske midler som Jon Georg Dale den 8. august sa at vi skulle vente og se om vi skulle ha, så det er en ganske essensiell del av hele saken og debatten i dag. For hvis det ikke hadde blitt noen friske midler, hadde det ikke vært noen sak her i dag. Det er hele poenget.

Så er det sånn at Arbeiderpartiet, i likhet med Senterpartiet, vil mene at forslagene som er kommet fra partiet Rødt, er ivaretatt gjennom merknader, henholdsvis fra flertall og mindretall, som vi allerede står inne i. Derfor mener ikke vi at det er nødvendig å støtte de forslagene, selv om intensjonen er god.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:08:31]: No blei det litt sånn som eg átvara mot i innleiinga, det at ein lét det gå politikk i dette: Regjeringa vil ikkje høyre på opposisjonen fordi dei er opposisjonen, og dei som sit i komiteen, vil ikkje høyre på dei som ikkje sit i komiteen, fordi dei ikkje sit i komiteen. Utgangspunktet her må jo vere å finne greie løysingar på den situasjonen vi står i.

Berre for å ta tak i nokre av dei tinga som Hoksrud er inne på, at Norge er veldig god på overvaking, at det er nok, det systemet vi har i dag. Vi har det jo frå mange hald – dette er ei reell bekymring, som kom gjennom høyringa, at den ekstraordinære situasjonen med eit omfang av import frå utlandet som vi ikkje har sett maken til, frå land som alle er einige om at vi ikkje burde importere frå i krisesituasjonar, kan gi uante konsekvensar når det gjeld sjukdom. Eg meiner at det å ha eit forsterka overvakingsprogram i ein sånn situasjon, er ganske openbert. No har ikkje regjeringa tenkt det, men når Stortinget tenkjer det, så bør iallfall regjeringa leggje vinn på – ja, kanskje det kan kome gode tankar også frå Stortinget, for å seie det sånn.

Når det gjeld det siste forslaget frå Rødt, at det krev veldig store ressurser, så tenkjer eg: Dette er jo ein ek-

straordinær import. Viss det er sånn at vi legg opp til at vi også i neste omgang skal drive ein ekstraordinær import frå utlandet, at vi ikkje skal førebu oss på ein ekstraordinær situasjon bl.a. med å kartleggje dei enorme grasressursane vi faktisk har i Noreg, og sjå på det som ein reserve, i tilfelle vi hamnar i ei sånn krise, viss vi skal byggje på dei tiltaka vi gjorde denne gongen, med omfattande import frå land der det kan vere sjukdom som kan gå hardt ut over norsk jordbruk – då er det for dårleg, då er det altfor dårleg. Hoksrud seier at dette vil vere veldig ressurskrevjande – ja, men det er jo fordi vi ikkje skal kome dit. Vi skal sørge for å klare å sikre dette føret sjølve. Dei ingrediensane vi har importert i dag i kraftfôr, dei er jo sjekka, dei er jo under kontroll, så dette forslaget går jo berre på den ekstraordinære fôrimporten som vi har gjort i denne situasjonen.

Så eg meiner at det første forslaget til Raudt, som handlar om kva ein skal vurdere i ei utgreiing, at ein skal sjå meir konkret på enkelte ting, er heilt innanfor å støtte sett frå komitéinnstillinga sitt perspektiv. Det er heilt greitt for SV, vi støtter det. Og når det gjeld forslaget om å ha betre kontroll med ekstraordinær import av fôr: Det er sjølvsagt ein del av dei tiltaka som vi må vurdere, og vi støtter også at vi gjer det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:01:44]

Interpellasjon fra representanten Åslaug Sem-Jacobsen til kulturministeren:

«I beredskapssammenheng har NRK et oppdrag med å nå ut til befolkningen. Radio er et av de viktigste verkøyene staten har til å sende beredskapsmeldinger. Med bakgrunn i lavere lyttertall på P1 og det at Forsvaret og våre allierte benytter samme frekvensområde som norsk riksdekkende radio, mener Senterpartiet det vil være klokt å gjenopprette P1 på FM-båndet. Vil statsråden foreta en ny vurdering av å få P1 på FM-båndet for å gjenopprette beredskapen på samme nivå som før FM-slukkingen, og hvilke tiltak vil departementet iverksette for å kompensere for den svekkede beredskapssituasjonen?»

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:12:44]: I dag har vi en interpellasjon i denne salen fordi Senterpartiet og undertegnede har et ønske om å drøfte med regjeringen hva som er klokt å gjøre med hensyn til beredskapen vår, når så få mottar beredskapsmeldinger via DAB som tilfellet er per dags dato. Jeg har et håp om at kulturministeren i dag ikke velger å forsvare gammel politikk hun selv og andre har stått for på et tidligere tidspunkt, men er klar for å se at statusen for radiobe-

redskapen i siste del av 2018 faktisk ikke er slik vi alle håpet på en gang. Det har nemlig jeg omsider klart å se.

Jeg har permisjon fra NRK, hvor jeg bl.a. har jobbet en del i radio, og har i årevis bejublet at Norge skulle over på DAB. Jeg satte riktignok spørsmålsteget internt ved de store summene som ble brukt på DAB på 2000-tallet, da innholdsproduksjonen – til forskjell – fikk store kutt, men ellers ble jeg overbevist om at DAB var framtiden.

Særlig var det min ledelse i NRK som ønsket seg DAB, sammen med de to andre store aktørene i Radio-Norge. De tre sto sammen, og derfor forstår jeg godt at man i 2011 i denne salen stemte for at vi skulle gå over til DAB. I flere år etter avgjørelsen mente jeg at det var et riktig vedtak. Jeg ville gjerne ha flere kanaler å velge mellom og så for meg et mylder av ulikt redaksjonelt innhold og ulike musikksjangre med DAB – et skikkelig mediemangfold. Men vi har ikke fått det. NRKs DAB-kanaler innfrir, men det er etter mitt skjønn et problem at det er kun to utenlandskeide aktører som styrer alle de nasjonale kommersielle kanalene – og de kanalene er virkelig ikke spesielt ulike.

Det hører med til historien at jeg personlig hører en del på kommersielle hit-kanaler på DAB. Det passer perfekt når jeg og sønnen min på åtte år skal kjøre langt – topp stemning – men DAB-signalet faller ut innimellom, selv om jeg har ny bil. Det gjør det hver gang jeg pendler til Oslo også, og det har skuffet meg. Skulle ikke DAB være mye bedre enn FM? Jeg er ikke alene om den følelsen.

Da jeg oppdaget dette, og særlig da jeg oppdaget hvor lite alle de andre – like misfornøyde – lytterne ble lyttet til, ble jeg engasjert i denne saken, sammen med mange andre senterpartister som heller ikke forsto hvorfor FM-nettet skulle slukkes når det var på FM de fikk signalene best inn, enten de var på havet, på hytta, på pendlerturen, på skitur eller på jakt. Folk likte ikke at de skulle tvinges til å kjøpe DAB-radio. Derfor gjorde ikke mange nok det, og vi i Senterpartiet fremmet derfor høsten 2016 et forslag om at vi skulle vente med å slukke FM-nettet. Dekningen var ikke god nok, og folk var ikke i stor nok grad gått over på DAB. Vi fikk ikke flertall, men vi fikk rett.

Folk klager fortsatt over manglende dekning, og FM-slukkingen har dessverre ført til lytterflukt. Folk snur ryggen til radio – det er trist. FM-slukkingen har skylden, for det er det eneste som skiller Norge fra andre land vi alltid har liknet på radiomessig, som Sverige og Finland, hvor lyttertallene holder seg på det nivået vi hadde også i Norge før slukkingen: ca. 70 pst. Og det nytter ikke å skylde på konkurranse fra «streaming» og podkast for den norske lytterflukten, for konkurransen er like stor i nabolandene våre som hos oss på disse områdene.

I sommer var det verst. Da var den totale radiolyttingen på sitt laveste siden krigen, godt under 50 pst., og da ble jeg bekymret. Nye lyttemønstre hadde oppstått, bl.a. fordi folk likte dårlig at de skulle tvinges over på DAB. Det er ikke heldig om det vedvarer. Vi i Senterpartiet tenkte at vi må stanse denne negative trenden ved å tilby folkekanalen P1 på FM-nettet igjen, ikke minst fordi P1 er beredskapskanalen vår. Myndighetene når ikke fram til nok mottakere lenger med viktige budskap så lenge beredskapsmeldingene kun er på DAB. Det er plutselig bare halvparten av oss som lytter på radioen i det hele tatt, og bare halvparten av bilene våre er utstyrt med DAB-radio. Det er med andre ord altfor få.

At yrkessjåfører og turister i biler fra utlandet heller ikke har DAB, og det faktum at særlig den geografiske dekningen fortsatt ikke er god nok, gjør at vi har et problem. P1 på FM-nettet igjen vil sørge for langt større mottak av meldinger, for alle DAB-radioer har også FM-mottaker. Det har for øvrig også alle mobiltelefoner, for FN har faktisk bedt om det på grunn av beredskapshen- syn. DAB-signalene tas derimot ikke imot av mobiltelefoner.

Det er nemlig FM og ikke DAB som er standarden utenfor Norges grenser. Cirka 220 land domineres av FM – kun Norge har slått av FM-nettet nasjonalt. Tidligere forespeilinger om at andre land ville følge oss i våre innovative fotspor, svinner for hver artikkel som skrives og hver reportasje som lages om at radioframtiden ikke er DAB, men smarthøytalere og internett. DAB er passé.

En del land, som Storbritannia, Danmark, Sverige, Tyskland og Holland, har fullt utbygd eller godt utbygd DAB-nett, men FM foretrekkes. Flere av disse landene har vurdert å slukke FM-nettet, men har lagt den ideen til side. De holder seg med både DAB og FM, slik vi også gjorde en liten stund. Det var en gullalder på radio, spør du meg – jeg elsket det! Det var mange kanaler og dekning også i fjellet og på hele familieturen til Vestlandet. Jeg mener vi bør få til det igjen – gi lytterne det de vil ha: både FM og DAB. Med FM er vi i tillegg sikret et analogt nett for nasjonale sendinger, som backup for digitale DAB-sendinger, som er ganske sårbare.

Jeg har absolutt fått med meg diskusjonen om hvorvidt DAB er mer robust enn FM, bl.a. beredskapsmessig, når det kommer til det tekniske. Noen mener at DABs styrke er at andre sendere ikke rammes om én sender slås ut, mens andre igjen mener at det at man kan ta inn signaler fra ulike andre FM-sendere, selv om den nærmeste FM-senderen er slått ut, er FMs styrke. Jeg er ikke så opptatt av den debatten. Nå har vi bygd ut DAB, og det er og blir så bra det er, med tanke på det tekniske og robustheten. Men det er som sagt også veldig sårbart, for det er digitalt og enkelt å hacke. Heldigvis har vi fortsatt

mye infrastruktur igjen til å demme opp for den sårbarheten ved å få opp igjen FM-nettet for NRK.

Norkring, et selskap som nå tjener pengene sine på DAB, men som tidligere tjente dem på FM og derfor eier mesteparten av FM-infrastrukturen, hevdet dog i sommer at det var helt håpløst å foreslå å få radiosendingene på FM-nettet igjen fordi de hadde sendt så mye av den til Malawi. Vel, det viste seg å være stakkarslige 14 små sendere av et par tusen, og de tilhørte P4-nettet, ikke NRK-nettet. Så det argumentet falt i fisk. Dog har Norkring merkelig nok demontert en del av den relevante infrastrukturen, enda det ikke har gått et år engang siden FM-slukkingen, så vi må nok belage oss på å bruke 100–200 mill. kr til investeringer om vi skulle gå for den samme beredskapen som våre naboland, med både DAB og FM. Vi kan gjøre det billigere også, ved å leie tilgang på lokalradioenes sendere. Uansett: Dette mener jeg vi har råd til.

Totalforsvaret vårt er på et «all time low» siden krigen, og regjeringen må strammes opp. Det har dessverre vist seg at de har en heller slapp holdning til beredskap, også når det gjelder radio. Regjeringen var f.eks. skyld i at vi i et halvt år etter at den forrige beredskapsavtalen mellom NRK og Lokalradioforbundet gikk ut i 2017, ikke hadde en ny avtale på plass.

Dessverre er dette helt i tråd med hvor lite regjeringen – for den saks skyld også Stortinget – opp igjennom tidene har fokusert på beredskapsperspektivet i overgangen til DAB. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap sier nå at de faktisk ikke fikk anledning til å gjøre en skikkelig risikoanalyse av konsekvensene for beredskapen vår ved å slukke FM-nettet. De lagde kun en veldig hurtig hurtiganalyse, som ikke var basert på egne, grundige undersøkelser. I går bekreftet også forsvarsminister Frank Bakke-Jensen det jeg fryktet, at det norske forsvaret aldri har vært med og vurdert, deltatt på høringer eller uttalt seg i forbindelse med vedtaket som ble gjort om innføringen av DAB og slukkingen av FM-nettet.

La meg minne om at man i Sverige gjorde grundige risikoanalyser, og der var forsvaret sterkt negative til å slukke FM-nettet, noe som bidro til at man der vedtok ikke å følge Norges eksempel med å slukke. Men i Norge er ikke Forsvaret involvert engang. Her har et kulturdepartement ansvaret for beredskapen.

Da er det kanskje ikke så rart at vi i disse dager står i fare for å oppleve at radiosignalene forsvinner fordi den store NATO-øvelsen bestemmer seg for å bruke DAB-frekvensene våre. Det er de samme som NATO og Forsvaret bruker. Det kunne nok vært unngått. Jeg forstår at det er avtalt at NATO ikke skal gjøre det, men allerede viser det seg at avtaler som er inngått med NATO nå om dagen, ikke fungerer. Det er ilandsatt styrker uten at norske

myndigheter har visst om det, fikk jeg vite fra en beredskapssjef hos en fylkesmann på fredag. Så det skal bli spennende å se de neste månedene hvor klokt det er kun å ha beredskapsmeldinger nasjonalt på radio på de frekvensene som fort kan overstyres av NATO.

Jeg håper det går bra, på samme måte som at jeg håper at vi snart kan sørge for at flest mulig bilister og befolkningen ellers får beskjed når det oppstår krig, krise eller naturkatastrofer framover, eller uheldige situasjoner, som at en demning brister langs en europavei, eller at store skogområder tar fyr samtidig – situasjoner som oppsto i Norge i sommer.

Vi må alle ta beredskap på alvor. Vi må få beredskapsmeldinger på FM-nettet som når alle – ikke bare befolkningstette områder, og ikke bare dem som har tatt seg råd til en DAB-radio. Så vi anbefaler å få P1 på FM-båndet igjen og deretter legge til rette for smart-høytalere, bredbåndsutbygging og radio via nettet – det som nå viser seg virkelig å være framtidens radio.

Statsråd Trine Skei Grande [11:23:06]: Jeg er glad for at representanten Sem-Jacobsen tar opp dette, for det er ganske mange ting som er oppe i den offentlige debatten for tida som ikke akkurat er veldig faktabasert. Jeg håper at vi her skal få en faktabasert debatt hvor man kan diskutere for eller imot DAB – det er en bevegelse vi mange ganger har vært gjennom – men jeg må gå inn i noen av de faktaene som framsettes av Sem-Jacobsen.

Hun påstår bl.a. at beredskapen er svekket som følge av redusert lytting til radio, og at Forsvaret angivelig bruker samme frekvensområde som digital radio, og da har jeg et behov for å utdype dette. Det er også, mener jeg, useriøst å påstå at informasjonsberedskapen har med lyttertallutvikling å gjøre, for myndighetenes informasjonsberedskap baserer seg ikke bare på radio som kanal for viktige meldinger. Radio er fremdeles en viktig kanal for å nå ut med viktige meldinger til befolkningen. Samtidig er betydningen av kringkastet lyd og bilde blitt redusert de siste 20 årene, til fordel for internett, mobiltelefoner og etter hvert smarttelefoner. Det er noe Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Sivilforsvaret har tatt konsekvensen av, og de informerer befolkningen med varslingsprøver, der de også søker informasjon. Det skjer ikke nødvendigvis bare gjennom radio, men med andre medier og informasjonskanaler, som f.eks. tv, kriseinfo og sosiale medier. Så beskjeden «Viktig melding – lytt på radio» er ikke alltid det riktige når vi faktisk kan nå alle i et geografisk område f.eks. med sms.

Radio er fremdeles en kanal for å nå ut med viktige meldinger. Men det avgjørende for beredskapen er å sikre at DAB-nettet er bygd ut sånn at det fungerer som en beredskapskanal. DSB og Nkom har begge vurdert DAB-

nettet som mer teknisk robust enn FM-nettet. For det første er befolkningsdekningen høyere, det gjelder flere mennesker. En annen viktig årsak er at DAB-nettet har separat mating til hver sender. I FM-nettet var delene bygd opp i kjeder. Det betyr at utfall av én sender dermed kunne innebære at senderne nedover i kjeden faktisk falt ut.

Videre har NRK doblet dekningen av utstyr på stasjoner som sender med en dekning for mer enn 5 000 personer. I tillegg har disse stasjonene reservekraft og reservemating. Sendere med dobbel dekning dekker 90 pst. av befolkningen. NRK stiller dessuten gjennom sine distribusjonsavtaler med Norkring strengere krav for oppetid til DAB-nettet enn det som var tilfellet for FM-nettet.

Endelig kan nå veimyndighetene nå fram med nødmeldinger til alle som lytter på DAB-radio i bil, uavhengig av hvilken kanal mottakeren er innstilt på. Alle tunnelene som hadde FM, har nå DAB. Beredskapen i tunnelene blir dermed bedre, fordi man har alle kanalene – ikke bare P1 – tilgjengelig. Det er ikke riktig at Forsvaret og våre allierte benytter samme frekvensområde som norsk riksdekkende radio. Det er det enkelte lands frekvensmyndighet som har ansvaret for forvaltning av frekvensressurser innenfor sine egne landegrenser. Norge kan suverent bestemme hvilke frekvenser vi benytter nasjonalt, så lenge frekvensbruken ikke bryter med internasjonale overenskomster landene har sluttet seg til. I Norge er frekvensen 174–240 MHz avsatt til digital radio, og det er mange av våre NATO-allierte som også bruker den samme DAB-frekvensen i eget land.

Nasjonale kommunikasjonsmyndigheter gir ikke tillatelse til å bruke frekvenser som forstyrrer norske radiosendinger, og for å redusere sannsynligheten for forstyrrelser har Nkom aktivt vært involvert i planleggingen av høstens NATO-øvelse, og de har beredskap dersom forstyrrelser likevel skulle oppstå. Ved større øvelser der man bruker utstyr og nett samtidig, kan man aldri være helt sikker på at noe ikke blir feilbrukt, eller at ingen blir forstyrret lokalt. Slike forstyrrelser påvirker sivile systemer, som f.eks. kringkasting og mobilnett. Dette har ingenting med DAB alene å gjøre, men er en problemstilling som gjelder alle former for kringkasting, mobilt internett og bredbånd. Så lenge NATO og Forsvaret forholder seg til de tillatelsene Nkom har gitt, er det ingen risiko for forstyrrelser. På samme måte vil det heller ikke være risiko for NRKs evne til å opprettholde sin beredskap.

Senterpartiet foreslår at vi skal sette opp et eget FM-nett for å formidle NRK P1. Jeg er redd dette er et veldig dårlig gjennomtenkt forslag. Senterpartiet vil faktisk bøte på de lave lyttertallene på DAB ved å tilby én enkelt

kanal på FM, en plattform som i dag har en dekningsprosent på 12. P1 er også en kanal som i løpet av ti år har gått fra at 51 pst. hører på den, til at 29 pst. hører på den. Vi skal altså ha folk som går ned i kjelleren og roter fram de gamle FM-radioene for å høre på en kanal, og det skal sikre beredskapen vår. Det er tvilsomt at en gjenåpning av P1 gjennom FM vil gi noen merkbar økning i lytting til radio, og dermed heller ikke noen bedre beredskap.

Som beredskapskanal vil P1 måtte ha en dekning som tilsvarer det P1 hadde før slukking, bl.a. dekning i alle store veitunneler. Det er vanskelig å gi et sikkert overslag over hvor mye det vil koste å opprette FM-nett for å formidle bare P1. Men det er mest nærliggende å ta utgangspunkt i prisen NRK i dag betaler for DAB, siden arbeid, investeringer og utstyr er ganske likt. NRK anslår at et nytt FM-nett for NRK P1 vil koste NRK mellom 270 mill. kr og 360 mill. kr i årlig leie, basert på en avskrivningstid på henholdsvis ti og fem år. FM blir dyrere enn DAB fordi avskrivningstida må være kortere. Lengre avskrivning for FM-nett med én kanal vil være uansvarlig, jf. medieutviklingen og kostnaden per lytter etter 2030. NRK antar at det vil ta tid å realisere et sånt nett, bl.a. fordi frekvenstillatelser må gis, det må gjennomføres et anbud, og forhandlinger med tilbydere og utbyggere må planlegges og gjennomføres. Det er derfor tvilsomt at et sånt nett vil være oppe og gå før rundt 2020.

I sum vil Senterpartiets forslag til tiltak koste uforholdsmessig mye og ta lang tid å realisere, og i tillegg ha liten effekt på beredskapen. Kostnaden vil derfor neppe stå i forhold til nytten kanalen ville ha hatt som beredskapskanal.

Så ble avtalen med lokalradio nevnt. Den er regulert innenfor kringkastingsloven, og Kulturdepartementet er ikke en part i den avtalen. Den avtalen ble også signert i sommer.

Dette er en kostbar løsning – vi skal bruke 200–300 mill. kr på at en eneste kanal skal bygges opp igjen. Så om man da tror at folk skal ned i søppelbøttene og finne igjen de gamle FM-radioene for å høre på den kanalen, og samtidig tror at dette er framtida for norsk beredskap – vel, det er veldig mange andre ting man i denne salen ville ha prioritert ut fra beredskapshensyn, tror jeg.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:31:38]: Jeg snakker ikke om framtidens beredskap, jeg snakker om den beredskapen vi trenger nå. Det hjelper ikke at alle DAB-kanaler kan sende beredskapsmeldinger når bare halvparten i det hele tatt hører på DAB-kanaler. Det vil si: Vi vet ikke hvor mange som hører på DAB-kanaler, for det vil ikke kulturministeren la oss få innsyn i. Så dette blir for enkelt.

Norges Lastebileier-Forbund hadde i vår en undersøkelse blant sine medlemmer. Over 80 pst. mente dekningsgraden på DAB var dårligere enn på FM. Og de skisserte et tresifret antall strekninger i Norge hvor dekningsgraden ble beskrevet som utilstrekkelig. Enda flere hadde opplevd situasjoner hvor manglende DAB-dekning hadde utgjort en sikkerhetsrisiko.

Når vi snakker om beredskap, må vi høre på dem det berører, og også vektlegge den sårbarheten et digitalt nett som DAB har. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har tydeliggjort det i sin rapport «Beredskapsmessig vurdering av overgangen til DAB», fra desember 2016:

«Enheter i DAB-nettverket kan være sårbare for hackerangrep. Eksempelvis tyder informasjon på at det vil være relativt enkelt å produsere en egen DAB-sender som kan brukes til å sende ondsinnet kode til bilradioer.»

Det digitale nettet kan også enkelt hackes ved at man sender koder til mottakerenheter, slik at disse kan monitoreres og/eller styres fra en tredjepart.

Noe som også er et viktig moment i denne saken, er den opplevde dekningsgraden blant befolkningen. Det er forskjell på teori og praksis når det gjelder dekning på DAB, bl.a. gjelder dette sjøfolk. DAB er bygd ut hovedsakelig med omsyn til demografi, derav er det dårligere dekning i grigrendte strøk. På havet, som er arena for mange yrkesaktive, er radioen visstnok nærmest fraværende. Tidligere denne uka sa sjømannen Sindre – han er sjømann, ifølge næringsministeren: Der vi tidligere hadde dekning på FM, har vi ikke dekning på DAB. Hele DAB er talentløst for oss sjøfolk. Det er ikke dekning ved sentrale plasser man skulle tro hadde god dekningsgrad, f.eks. i Henningsvær havn, hvor det ved lavvann ikke er dekning, mens det ved høyvann er delvis dekning. Med FM var det kjempegod dekning uavhengig av noe så banalt som tidevannet.

Slike historier er det fortsatt mange av. Opplevd dekningsgrad versus teoretisk dekningsgrad er tydeligvis ikke det samme, og vi må evne å nå ut til befolkningen basert på praksis, ikke bare på teori. Der kan FM bidra.

DSB skriver også følgende i den nevnte rapporten:

«Manglende opplevd dekning er for den enkelte like reelt som både teoretisk og målt dekning, og hvis en stor del av befolkningen opplever manglende dekning, vil dette kunne medføre en beredskapsmessig utfordring, i alle fall i en overgangsfase.»

Hvor lang tid skal så denne utfordrende overgangsfasen vare? Det er snart to år siden vi begynte slukkingen av FM, og ennå er det stor forskjell på teori og praksis når det gjelder dekningsgrad. Ser ministeren også

dette, eller kan vi snart få tilgang til god dokumentasjon på at så ikke er tilfellet?

Statsråd Trine Skei Grande [11:34:59]: Vi kan ikke bare mene, vi må også vite. Det er mange fakta, og de er godt tilgjengelige. For kort tid tilbake hadde vi et åpent møte med hele lokalradiobransjen på mitt kontor. Det var et åpent møte. Alle medier var til stede. Der ble også dekningsstallene og de faktiske målingene lagt fram, som viser at det er større dekning nå, bl.a. i distriktene, enn hva det var med det tidligere FM-nettet. Det måles nøyaktig.

Det er klart at opplevd dekning for det første handler om at man må ha et radioapparat. Det er fortsatt færre DAB-apparater enn det var FM-radioer i Norge. Det er ikke så rart ettersom vi akkurat har innført en ny teknologi. Det er nok også en annen forskjell: Med FM kunne man oppleve en skurrende, fjern lyd, der man kanskje kunne skjelve noen ord, mens med DAB har man enten god lyd eller ingen lyd. Det fører til at noen lengter tilbake til den gamle skurringen, men vi ønsker jo at flest mulig skal ha god lyd.

Jeg kan informere om at det koster rundt 270–360 mill. kr å opprette dette; det må også bygges nytt i alle tunnelene våre – tunneler hvor det i dag er dekning. Man kan alltså drømme seg tilbake til en tid der alle hørte på radio, ingen lastet ned podkaster, og ingen hørte på radio via mobiltelefonen sin, men vi må være faktabasert når det gjelder utviklingen. Det er ikke sånn at man tar inn FM på mobilen. Man tar heller ikke inn DAB. Man tar inn digitale signaler på mobilen. Det er en del påstander her som ikke har noe med de virkelige tallene å gjøre.

Vi er ikke imot at man teller lyttere. Det har Medietilsynet også gode tall på. Det er en del av den offentlige debatten: Hvor går utviklingen for radio? Men jeg tror ikke løsningen for bedre beredskap i Norge er å bruke mange hundre millioner kroner på å bygge opp et system for å sende en kanal som bare rundt 20 pst. hørte på før den ble slått av – og tro at sånn redder vi beredskapen. Da har jeg mye større tro på at også å bruke de andre teknologiene som når borgerne i Norge, som f.eks. mobiltelefon, er en bedre løsning for å sikre beredskapen enn bare å tro at det er den gamle FM-kanalen P1 som løser beredskapsutfordringene i Norge.

Trond Giske (A) [11:38:02]: Dette er flere debatter på én gang, både om det store teknologiskiftet å gå fra FM til DAB og også om sikkerhetsspørsmål. Og i kjernen ligger spørsmålet: Var det rett å gjøre dette store teknologiskiftet? Det er en problemstilling vi kjenner. Når bytter vi ut den gamle pc-en med en ny? Når er det på tide å skaffe seg en ny mobiltelefon? Når skifter vi ut bilen vår? Vurderingene vi gjør, er: Hvilken merverdi

får vi av den investeringen? Hvilken ekstra nytte kan vi få? Hvor mye koster det? Og ikke minst – når det gjelder bilen: Hvilke store vedlikeholdskostnader står foran oss hvis vi beholder den gamle? Det var vel det vi sto foran da vi gjorde det store teknologiskiftet for tv. Da slo vi av det analoge nettet og gjennomførte et fullverdig digitalt system, hvor alle innbyggere måtte skaffe seg en dekode, enten i form av en satellittboks eller kabel-tv eller gjennom RiksTV.

Det var en veldig vellykket overgang. Vi klarte det mye bedre enn Sverige – og de tingene vi gjør bedre enn Sverige, er vi alltid glad for. Jeg tror en av grunnene var at delvis var veldig mange av innbyggerne allerede på digital plattform, delvis opplevde folk at de fikk en merverdi i tilbudet – de fikk et utvidet kanaltilbud – og delvis er det jo slik at vi har tross alt forholdsvis få tv-apparater i hjemmet vårt.

Jeg tror det var den vellykkede overgangen for tv som misledet oss litt da det kom til radio, for vi trodde at det skiftet ville være like enkelt. Og igjen var det dette vedlikeholdsspøkelset som sto over oss: Vi fikk klar beskjed om at hvis vi ikke gjorde dette skiftet nå, ville det komme store kostnader for vedlikehold av FM-nettet. Men jeg tror at det er flere elementer som gjorde at dette ble vanskelig. Delvis har vi veldig mange flere radioapparater enn vi har tv-apparater. Vi har det i bilen, vi har det kanskje på badet – vi har det mange steder. Vi hører for så vidt også radio – om det ikke er på FM og på DAB vi hører, hører vi definitivt på mobilen. Jeg tror jeg hører mest radio på mobilen, streamet over 4G- eller Wi-Fi-nett. Og vi opplevde ikke noen stor merverdi. Selvfølgelig har DAB flere kanaler enn det gamle FM-båndet, men de nisjekanalene fikk vi i stor grad tilgang til gjennom 4G-nettet eller Wi-Fi-nettet.

Jeg tror i tillegg at det at vi beholdt et dobbelt system, har forsterket problemene. Det er annerledes enn for tv. Vi beholdt det analoge FM-systemet parallelt med at vi innførte DAB. Jeg må si at interpellanten har et godt poeng i at det jo er fullt mulig å gjenopprette P1 på FM-nettet. Det kan man gjøre uten å ha full utbygging i tunneler – og det som kulturministeren sier, er en avsporing. Hvis det i seg selv førte til at mange flere ville få tilgang til radio nå, ville det være en forbedring, selv om det ikke ville være like omfattende som før vi gjorde det store skiftet.

Dette får regjeringen håndtere. Det er viktige sikkerhetsspørsmål – om man klarer å dekke dem man skal dekke, med det systemet vi har i dag. Men jeg tror at vi etter hvert må finne ut hvilket bein vi skal stå på. Når man først skifter ut en bil og kjøper en ny, er det ikke sikkert man beholder den gamle samtidig. Da får man ofte doble utgifter. Og om man nå mente at det skiftet ble gærent, kan man si ja, det var dumt, det skulle vi ikke ha

gjort. Men det er ikke sikkert at man derfor går tilbake igjen til den gamle pc-en eller den gamle mobiltelefonen. Der mener jeg Senterpartiet ikke nødvendigvis har et godt resonnement, for det å slå på igjen FM-nettet etter at hundretusenvis og millioner av mennesker har kvittet seg med en haug med FM-apparater og kjøpt seg DAB-radioer, er jeg ganske sikker på ikke er noen god løsning.

Til slutt: Det er bekymringsfulle tall for radiolyttingen. Vi vet at forbrukervaner stort sett endrer seg sakte, men noen ganger skjer det store sprang. Denne type teknologiskifter kan føre til den type store sprang. Jeg synes det er positivt at norske radiostasjoner har en sterk rolle i Norge, at de blir lyttet på, og at de blir brukt. Dette mener jeg er noe som vi som mediepolitikere må holde tett øye med i tiden framover, og sørge for at vi har gode, levende kringkastingsselskaper og gode, levende, norske radiokanaler, som opprettholder norsk språk, norsk debatt, norsk kultur, norsk lokal interesse, og som sørger for den floraen som den nye teknologien faktisk gir oss muligheter til.

Tagge Pettersen (H) [11:43:10]: Alt var mye bedre før, vil enkelte åpenbart hevde. Åslaug Sem-Jacobsen fra Senterpartiet er en av dem som hevder dette. Men var ting bedre før når det gjelder radio og beredskap? Her tror jeg faktisk knapt de lærde strides. Med dokumentasjon i hånd hevder de fleste det stikk motsatte.

Siden i sommer har senterpartister kjørt en koordinert kampanje der budskapet har vært at sikkerheten vår er svekket etter innføringen av DAB og slukkingen av FM. Tallenes tale fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet er tydelig. DAB har en minst like god dekning som den nasjonale FM-dekningen hadde. Det gjelder både for NRK og for de to nasjonale kommersielle aktørene. Oppetiden på DAB er altså noe bedre enn tilfellet var for FM. Hvis vi ser på vei- og tunneldekning, ser vi at DAB er minst like god eller bedre enn FM var. Dette er tall vi ikke kan velge å se bort ifra.

Og var det nå bedre før? La oss ta et eksempel: uværet Dagmar i desember 2011. Under dette uværet var hovedsenderne på både Reinsfjellet og Gamlemsveten ute av drift. Svært mange omformere var også strømløse. Dermed ble det taust på radioen. Da uttalte fylkesmannen i Møre og Romsdal, Lodve Solholm, at NRK P1 var ute av drift i et helt døgn. Dermed fikk ikke folk de beskjedene som de skulle ha i en kritisk situasjon. Eksemplene er mange. Så var det kanskje ikke tryggere før?

Det vises til at beredskapen er svekket fordi så få nå hører på NRK P1. I en krisesituasjon vil selvfølgelig alt av meldinger kunne gå ut på alle DAB-kanaler. Som statsråden sa, har DAB-nettet doble sendere, reservestrøm og reservemating på alle sendere som dekker mer enn

5 000 mennesker. Dette omfatter altså 93 pst. av befolkningen.

Når det gjelder frykten for at Forsvaret skal komme og overta frekvenser ved eget behov, svarte kulturministeren svært godt på spørsmålet om dette, som ble reist av Emilie Enger Mehl, sist uke.

Så er det alltid slik med bytte av teknologi at det fører med seg noen utfordringer, og alt virker ikke nødvendigvis som det skal. Men de innvendingene jeg har minst sans for i denne debatten, er fra de få som tidligere hadde tilgang til nisjekanaler som f.eks. NRK Alltid nyheter på FM-båndet. I liten grad reflekterer disse over det faktum at slike nisjekanaler forsvant i bilen allerede på vei over Lierskogen sørover og ved Gardermoen på E6 nordover – gjerne etter litt skurrende FM-lyd, som mange i dag er glade for å slippe.

Det er nettopp dette som er en av de største fordelene med DAB. Det nye nettet gjør nisjekanalene tilgjengelig i hele Distrikts-Norge. I Hardanger kan nå min svigermor sitte og høre på NRK Alltid nyheter eller NRK Klassisk hvis hun ønsker det.

Spørsmålet vi bør stille oss, er om vi skal rykke tilbake i tid – eller se framover. Min tilnærming er enkel, den handler om å se framover. Til uken kommer Google Home, og Apple satser blytungt i det samme markedet. Det som da er viktig, er at de nye teknologiene og plattformene blir bærere av norsk innhold, og at annonseinntektene går til norske kringkastere. Disse teknologikjempene har akkurat de samme målene: at deres stemmeassistenter skal stå til tjeneste der folk er – hjemme, i bilen og på mobilen.

Et mobilnett eller bredbånd vil aldri kunne oppfylle beredskapskravene. Uten DAB ville vi blitt tvunget til å opprettholde FM i overskuelig framtid, utelukkende av beredskapshensyn. Et analogt FM-nett med begrenset innhold og mindre bruk, til fordel for lytting på nett og mobil, gir en økt kostnad og ikke økt beredskap.

Ved å flytte en stor andel av lyttingen fra FM til DAB har man klart både å øke mangfoldet, redusere reguleringen og etablere en beredskapsplattform tilpasset dagens digitale virkelighet – med dekning i hele landet.

Morten Wold (FrP) [11:47:40]: Radio – det er noe de aller, aller fleste av oss har et forhold til, enten det dreier seg om radio på kjøkkenet, i stua, i bilen, på hytta eller i båten. Før samlet det norske folk seg rundt radioen – for bl.a. å notere rundetidene på skøyter. Jeg er så gammel at jeg husker den gang det bare var én NRK-kanal på radio og da ingen hadde mobiltelefoner. Som guttunge ble jeg grepet av alvorsmeldingene: «Dette er en melding til Hans Hansen, for tiden på bilferie på Vestlandet. Deres mor er alvorlig syk.» Eller enda verre: «Deres mor er død.»

Dette var radio i min barndom. I dag er det heldigvis noe helt annet. Og mang en gang har vi drøftet spørsmål knyttet til radio i denne sal. I dag sørger interpellanten for at vi får muligheten til det igjen. For Senterpartiet pleier gjerne å komme på banen med løsninger når det er altfor sent, når alt er opp- og avgjort – og når de har stemt imot Fremskrittspartiets forslag i forutgående runder.

Det er et faktum at det kun er Fremskrittspartiet som i flere stortingsbehandlinger har markert motstand mot utfasingen av FM og innføringen av DAB. Vi har kjempet den kampen alene. Vi advarte mot at DAB-teknologien ville være utdatert allerede ved innføringen, og har hele tiden ment at vi burde hoppe over dette leddet i den radioteknologiske utviklingen for å vente på neste fremskritt – f.eks. nettradio, som kan hende ganske snart vil ta over det meste av radiosendingene. Alle andre partier stemte for at Norge skulle bli det første land i verden som slo av FM-senderne for sine rikskanaler i fjor. Alene mot avgjørelsen sto Fremskrittspartiet. Nå forsøker Senterpartiet å slå politisk mynt på saken og stjele eierskapet til spørsmålet om FM kontra DAB. Det tjener dem til liten ære.

Det er noe som heter at det er ingen skam å snu. Men det er også noe som heter at det er for sent å snyte seg når nesa er borte. Det er litt sånn i denne saken: Senterpartiet forsøker febrilsk å dekke over at partiet var for innføringen av DAB og utfasingen av FM. Det er dessverre utopi å tenke seg en gjenoppbygging av riksdekkende FM-sendinger med de kostnader det medfører, anslått til et sted mellom 270 og 360 mill. kr per år bare for FM-sendinger på NRK P1.

Nå som DAB er innført, må vi gjøre det beste ut av situasjonen. DAB-sendingene er i mange områder helt fine, mens det andre steder knapt er mulig å få dem inn. Derfor bør man forlenge perioden utover 2021 – trolig til 2031 – for de ca. 200 lokalradioene som fortsatt sender på FM-båndet, samt justere vilkårene for lokalradio-sendingene. Beredskapsmessig er det lurt å tenke på at stort sett alle i dette land er i besittelse av en mobiltelefon som er mottagelig for info og meldinger.

Flertallet av FM-stasjonene vil ikke ha økonomi til å gå over til DAB, men med enkle justeringer kan de stå økonomisk på egne ben, sikre noen hundre arbeidsplasser og løse beredskapsbehovet interpellanten er opptatt av, helt uten kostnader for skattebetalerne. Alle tiltakene er gratis: øke senderstyrke, bruke ledige frekvenser, fjerne inntektsbegrensninger og tillate videre- og sam-sending. I tillegg sikrer vi mediemangfoldet, særlig lokalt hvor det ellers er lite konkurranse. Fremskrittspartiet er svært opptatt av at vi skal ha et mangfold av meninger, og dette er en åpenbar, god anledning til å underbygge dette.

Det er tilnærmet umulig å reversere DAB-innføringen, men man kan og bør nyttiggjøre seg det som finnes av FM-sendere for å sikre at eventuelle alarmmeldinger når ut til flest mulig. Det kan ikke skape store problemer for den monopolsituasjonen som de riksdekkende kanalene har i de fire største byene. Dette er noe jeg er sikker på at regjeringen vil komme tilbake til i den varslede mediemeldingen.

Avslutningsvis: Sivilforsvarets tyfonvarsel «Viktig melding – lytt på radio» er ikke noe vi ønsker å høre, annet enn når det testes to ganger i året i fredstid. Men lytte på radio skal vi nok – noen fortsatt på FM, andre på DAB, og mange sikkert i enda større grad via nettradio om få år. Da kan vi fort oppdage at DAB ble en dyr mellomøsning på veien.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:52:32]: Senterpartiet dekker aldeles ikke over at vi var for DAB-innføringen i 2011. Derimot dekker representanten Wold over at han og hans parti stemte mot vårt forslag i 2016 om å utsette slukkingen til et mye bedre tidspunkt å gjøre det på, og jeg mener egentlig at det fortsatt ikke burde vært gjort.

Representanten Pettersen mener at dekningen er så god nå at selv om dekningen ikke er så god i grisgrendte strøk, gjør ikke det noe. Det er jo ganske typisk Høyrepolitikk. Han påstår at jeg bare er opptatt av å komme meg tilbake til gamle dager. Nei, jeg er opptatt av beredskapen nå. Det var kjempebra å ha både FM og DAB, sånn som alle andre land fortsatt har det, og sånn som det kommer til å være en god tid framover – og heller satse på internett, men ha FM analogt som backup.

Så sier statsråden at det kommer til å bli veldig dyrt å opprette FM-infrastruktur igjen. Jeg vet ikke om hun har tatt inn over seg den teknologiske utviklingen som har vært når det gjelder FM-system nå for tiden – det er jo verdensstandarden. Så jeg tror nok at det blir langt billigere enn hun påstår.

Så har vi dette med mediemangfoldet. Statsråden sier også at folk ikke vil lete fram gamle FM-radioer. Jeg minner om at man kan høre FM på DAB. I tillegg opplever alle lokalradioene som bare sendes på FM, et stort lytterløft. Det er mange folk som fortsatt hører på FM, og jeg ønsker at enda flere skal høre på radio.

Når det kommer til dette med lokalradio, som også representanten Wold var inne på, så håper jeg at statsråden, hele komiteen og Stortinget kan se på den situasjonen som lokalradio er i, på nytt, for de har konsesjon på FM bare ut 2021. Jeg kan love salen at vi i Senterpartiet kommer til å jobbe for at de skal få forlenget konsesjon, sånn at de i større grad kan klare å holde seg på beina – det er for dyrt for mange av dem å koble seg på DAB – og også for å sikre mediemangfoldet, som vi i Sen-

terpartiet opplever at lokalradioen nå i stor grad sørger for at vi har i Norge.

Jeg er veldig spent på om statsråden kommer til å ivareta lokalradioene og sørger for at de får fortsette å sende på FM, sånn som vi i Senterpartiet vil.

Statsråd Trine Skei Grande [11:55:37]: Hvis man går inn i arkivene i dette huset og finner det siste innlegget jeg holdt om dette temaet, handlet det om at en avgjørelse faktisk er tatt, og at man forholder seg til det, sjøl om man kan være kritisk til ulike grep ved innføringen. Som statsråd må jeg også forholde meg til at denne salen faktisk enstemmig vedtok å gjøre dette. Så har både Fremskrittspartiet og Senterpartiet etterpå, med ulik argumentasjon og med ulike innfallsvinkler, vært kritisk til måten vi innfører det på. Det er klart at man i ettertid kan diskutere om vi skulle ha hoppet over et utviklingsledd, men det var bransjen som tok dette initiativet, og spesielt NRK har vært en pådriver for å få det til.

Vi må innse at vi samles ikke lenger rundt radioen, som Morten Wold beskrev i fortellingen om sin barndom – jeg også husker de meldingene han fortalte om her – på samme måte som vi heller ikke samler oss rundt tv-program som vi gjorde før. Noen hørte på skøyteløp, jeg vokste opp med at hele familien samlet seg når det var radioteater, for det var det nærmeste man kom teaterforestilling i min barndom.

Men det er noen ugjendrivelige fakta som man bare må ta inn over seg. Tilbudet er bedre, det når flere – det når flere også i grisgrendte strøk. Så det går ikke an å lage et bilde av at vi ikke bryr oss om folk på bygda. Folk på bygda har et bedre tilbud nå, med flere kanaler som når lenger ut. For bare å si det sånn: Det er også teknisk bedre det som ligger der.

Jeg oppfordrer alle dere møter, å melde inn hver gang DAB-en ikke rekker fram, eller man mener at det er brudd på sendingene. Det vi merker oss, er at det bare er en åttendedel så mange klager i måneden hittil i år som det var i 2017. Så antallet klager raser. Det er færre og færre som melder fra. Så min oppfordring er at folk må melde fra når de mener at noe er dårlig, for det er da vi kan ta tak i det. Det er bygd mange hundre flere sendere på bakgrunn av folks tilbakemeldinger. Folk må gi tilbakemelding, for da kan vi også bli bedre.

Så kommer jeg tilbake til lokalradioene i mediemeldinga, som jeg håper intenst at jeg får lov til å legge fram.

Oppsummert ut fra denne interpellasjonen: Vi må ha blikket rettet framover. Vi kan ikke drømme om fortida. Vi må se på beredskap i en bred tilnærming, og da mener jeg at det å løfte opp én radiokanal, P1, ved å bygge opp et helt nytt system igjen, ikke vil bidra til å styrke beredskapen. Men jeg har mange andre gode ideer å

bruke noen hundre millioner på for å styrke beredskapen i Norge.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [11:58:48]

Interpellasjon fra representanten Siv Henriette Jacobsen til klima- og miljøministeren: «Vitenskapskomiteen for mat og miljø la nylig frem en rapport om risiko knyttet til utbredelsen av villsvin i Norge. Ifølge komiteen vil bestanden av villsvin trolig øke fra 1 000 til 40 000 i løpet av femten år dersom det ikke settes i gang drastiske tiltak. En økning av villsvinbestanden kan bidra til spredning av sykdommer, avlingsskader og fare for vilt-påkjørsler samt at utbredelsen kommer ut av kontroll. I Sverige skyter jegerne rundt 100 000 villsvin i året. Østfold er hittil det eneste fylket i Norge med en fast stamme av villsvin. Siden 2005 har Halden og Aremark vært tilholdssted for en stamme som nå ligger på rundt 1 000 dyr. Uansett hva vi gjør i Norge vil det komme flere villsvin fra Sverige. Hva vil statsråden konkret gjøre for å hindre at vi får en stamme på 40 000 villsvin i Norge innen få år?»

Siv Henriette Jacobsen (A) [12:00:06]: Som presidenten refererte, har Vitenskapskomiteen for mat og miljø nylig lagt fram en rapport knyttet til utbredelsen av villsvin. Ifølge komiteen vil bestanden trolig øke fra dagens 1 000 dyr til 40 000 dyr i løpet av 15 år dersom det ikke settes i gang drastiske tiltak. Den samme konklusjonen kom man fram til i en rapport fra AgriAnalyse, så en har to likelydende analyser når det gjelder hvordan utbredelsen av villsvin vil arte seg i Norge. En økning i villsvinbestanden er knyttet til fare for spredning av sykdom, først og fremst afrikansk svinepest, men også til avlingsskader og økt fare for vilt-påkjørsler.

Men den aller største faren er faren for økt spredning og at bestanden kommer helt ut av kontroll. Under gunstige forhold kan villsvin få hele tre kull i året. Det vil si at vi står overfor en eksepsjonell og eksponentiell økning. Dette har allerede skjedd i Sverige. I dag er det 300 000 villsvin i Sverige – dette på tross av at det årlig skytes 100 000 dyr – sammenlignet med bare 80 000 elg.

Siden 2005 har vi hatt en fast stamme av villsvin i Østfold sentrert rundt Aremark og Halden. I dag er denne stammen på 1 000 dyr. Men vi opplever veldig sterkt at nasjonale myndigheter ikke bryr seg. Vi opplever at det føres en strutsepolitikk når det gjelder villsvin. Man stikker hodet i sanden og later som om problemet ikke eksisterer. Sannheten er at det er nå vi har muligheten til å kontrollere bestanden. Om 15 år er det for sent.

Villsvin er definert som en fremmed art med høy risiko. En slik definisjon må få noen konsekvenser og et

sett med tiltak. Man må ta tak i problemet, og formålet må være å redusere risikoen. Hva kan man så gjøre?

Et enkelt tiltak for å stimulere til mer jakt er å innføre skuddpremie, men det kanskje aller viktigste tiltaket på sikt er å gjøre slik vi allerede har gjort i Østfold, nemlig å etablere en forvaltningsplan med den hensikt å holde bestanden under kontroll. Jeg har sett at noen, deriblant Norges Bondelag i Hedmark, har vært skeptiske til en forvaltningsplan, men den skepsisen må være basert på en misforståelse. En forvaltningsplan handler om økt organisering og økt samarbeid for å stimulere til mer jakt, nettopp for å holde bestanden nede – ikke til det motsatte, som man ofte tenker på når det gjelder forvaltning.

Det bør også vurderes tiltak for å sikre en mer effektiv jakt. Norge bør kunne etablere et lignende jaktregime som det man har i Sverige. Der er det lov med både hunder i drivet, nattlys og nattkikkert. Det er det ikke i Norge. Det betyr at vi frarøver oss selv muligheten til en mer effektiv jakt. For det er ingen som har sagt at jakten på villsvin er enkel.

Et samarbeid og en samordning med grunneierne er helt avgjørende for å lykkes med dette arbeidet. Det er likevel et spørsmål hvorfor grunneiere skal ha større rett til å nekte jakt på villsvin på egen grunn enn det de har i dag når det gjelder f.eks. hjortedyr, når man tar i betraktning at villsvin defineres som en fremmed art med høy risiko. Det er mulig å jakte på villsvin hvor som helst geografisk og når som helst på året, det er ingen begrensninger når det gjelder det. Den eneste begrensningen er på hunner med unger, og det er definert ut fra at da sprer de seg enda mer. Samarbeidet med grunneierne er det eneste som kan begrense denne jakten, derfor er det så viktig å få til. I Sverige er det som sagt 300 000 villsvin, så uansett hva vi foretar oss i Norge, får vi flere villsvin inn til landet.

Det er på tide å slutte med en strutsepolitikk når det gjelder villsvin. Det er på tide å få hodet opp av sanden og forholde seg til problemet. Hva vil statsråden gjøre for å hindre at vi får en stamme på 40 000 villsvin i Norge i løpet av få år?

Statsråd Ola Elvestuen [12:05:22]: Først vil jeg takke representanten for å ha tatt opp temaet.

Fremmede, skadelige arter er en sterkt økende trussel mot norsk natur. Hvert år bruker staten store summer på å bekjempe og begrense utbredelsen av slike dyr og organismer. Tiltak for å unngå spredning av skadelige, fremmede arter er et sentralt punkt i Jeløya-plattformen, og denne regjeringen har som ambisjon å fjerne høyrisikoarter fra norsk natur. Derfor har regjeringen også foreslått å styrke budsjettet for 2019 med 10 mill. kr til nettopp dette formålet, en styrking som er betydelig:

Her går summen vi skal bruke, fra 26 mill. kr til 36 mill. kr til neste år. Som en oppfølging av Meld. St. 14 for 2015–2016, Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold, vil regjeringen våren 2019 komme med en generell tiltaksplan for bekjempelse av fremmede, skadelige organismer for å sikre en mer målrettet, effektiv og koordinert innsats mot disse.

Villsvin er en fremmed art som gjør skade i Norge. Jeg synes derfor at det er et viktig spørsmål representanten tar opp. Representanten viser til at villsvin har begynt å spre seg i Norge, og etterspør konkrete tiltak for å hindre at vi får en stor bestand av villsvin. Jeg vil understreke at villsvin har kommet hit av seg selv fra Sverige, hvor de er satt ut i naturen. I Sverige er villsvin likevel ansett for å være en del av den lokale faunaen. Sverige antas i dag, etter de tallene jeg har, å ha minst 200 000 villsvin. Representanten viste til 300 000. Det får vi sjekke nærmere, men tallet er uansett usikkert, og bestanden kan også være langt større enn 200 000 dyr.

Artsdatabanken vurderer villsvin som en fremmed art med høy risiko for negativ påvirkning på norsk natur. Villsvin kan påvirke jordbruket negativt ved at de roter opp jorda i åkeren, ødelegger grovfôr til husdyr og spiser opp korn og grønnsaker. Villsvin eter stort sett det de kommer over, de beiter på planter, og de spiser fugleegg og fugleunger samt kadaver av andre viltarter. Derfor er det nærliggende å tro at en større bestand vil påvirke naturen den lever i.

Villsvin forvaltes som en fremmed, skadelig art, og våre tiltak vil være rettet inn mot dette. I den grad grunneiere ønsker å drive næring på villsvinjakt, vil det være en bieffekt og må ikke være til hinder for effektive tiltak mot villsvin eller føre til at tiltak ikke iverksettes eller iverksettes med for liten styrke. For å begrense villsvinets utbredelse i Norge har miljøforvaltningen lagt til rette for jakt gjennom jakttidskravet. Det er åpnet for jakt på villsvin hele året, med unntak av voksne hunner med unger, som er fredet av dyreetiske årsaker.

For å få kunnskap om hvilke forholdsregler og hvilke tiltak vi bør sette inn mot villsvin spesielt, har både miljø- og landbruksforvaltningen hatt behov for en grundig og uavhengig faglig vurdering. Miljødirektoratet og Mattilsynet bestilte derfor i fjor en rapport om villsvin i norsk natur fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø. Rapporten, som kom for kort tid siden, konkluderer med at dersom det ikke settes i verk drastiske tiltak i løpet av de neste årene, vil konsekvensene være 1) at villsvinpopulasjonen høyst sannsynlig vil vokse betydelig og spre seg til nye områder i Norge, 2) at uten tiltak kan villsvinbestanden fordoble seg hvert tredje år, og 3) at villsvin vil kunne ha en alvorlig innvirkning på både jordbruk og naturlige økosystemer. Mer villsvin vil f.eks. innebære risiko for smitte av norske svinebesetninger

med alvorlige sykdommer, som afrikansk svinepest. Det er verdt å nevne at klimaendringene vil gjøre det enklere for villsvinene å øke i både antall og utbredelse i Norge.

Rapporten fra Vitenskapskomiteen har gitt oss ny kunnskap og bekrefter at villsvin er en fremmed art med stort skadepotensial i Norge. Miljødirektoratet og Mattilsynet er tydelige i sin felles anbefaling om å gå i gang med å utarbeide forslag til en egen handlingsplan for villsvin. Denne vil komme i tillegg til den allerede påbegynte tiltaksplanen for bekjempelse av fremmede organismer. På bakgrunn av dette vil jeg, i samråd med landbruks- og matministeren, be om at Miljødirektoratet og Mattilsynet utarbeider en handlingsplan mot villsvin i løpet av 2019.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Siv Henriette Jacobsen (A) [12:10:47]: Jeg er glad for at statsråden og departementet tar dette problemet på alvor, og jeg er også spesielt glad for at han nå gir et tydelig signal om at bekjempelse av spredning er hovedregelen og hovedmotivasjonen for en handlingsplan, slik at næringsinteressene ikke skal være førende. Når det er sagt, så oppfatter jeg det slik at det ofte er en litt falsk, eller unødvendig, konflikt mellom næringsinteresser og ikke-spredningstiltak, for det kommer til å være villsvin nok til alle. Denne kunstige konflikten tenker jeg vi kan dempe ved å ha fokus på tematikken, slik vi har i denne salen i dag, og den tiltaksplanen som skal komme, må også se på et mer effektivt jaktregime med hensyn til bekjempelse.

Så må man selvfølgelig alltid se jaktregimet opp mot etikk. Når man sier fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø at det må innføres drastiske tiltak, kan jo det stride mot etikken. Så det jeg gjerne ville høre fra statsråden, er om han, når man etterspør «drastiske tiltak», vil levere på det? Og hvilke drastiske tiltak ser han for seg?

Når det gjelder villsvin, venter vi, i motsetning til når det gjelder f.eks. rovdyrproblematikken, at villsvinet vil spre seg langs kysten. Da er det også viktig at handlingsplanen tar inn over seg at det er langs kysten opp til Trøndelag som er spørsmålet, og ikke nødvendigvis det samme arealet som har rovdyrproblematikk i dag.

Så pleier jeg å si, litt på spøk, at vi burde hatt bedre pedagogikk på disse dyrene – vi burde lære opp ulven opp til å spise villsvin og villsvinet til å spise brunsnegler. Jeg må innrømme at vi kanskje kommer til å slite litt med det, så i mangel av en slik plan vil det være veldig fint å få den handlingsplanen som statsråden signaliserer. Men jeg vil gjerne ha litt mer detaljer med hensyn til hvilke drastiske tiltak han ser for seg, og også hvordan dette kan utarbeides for også å ivareta etikken opp i det

hele. For det kommer til å bli et kjempeproblem. Vi ser bl.a. at noen har foreslått også å skyte suger med unger for å ta ungene ut.

Statsråd Ola Elvestuen [12:13:57]: For å begynne med det siste: Jeg mener at selv om villsvin er en fremmed art, må vi holde på de dyreetiske grensene, og at man ikke skal åpne for å skyte suger med unger. Allerede i dag kan du jo skyte ungene hele året, men jeg mener det er en grense der som vi ikke skal gå over, at vi skal holde de dyreetiske prinsippene.

Ellers er jo situasjonen i dag at vi er litt der som Sverige var på 1980-tallet, gjennom at vi har en bestand. Bestanden er vel anslått til ca. 1 000 dyr, men det kan øke voldsomt, som vi har sett i Sverige. Og særlig med den svenske situasjonen – villsvin anses å være en del av svensk fauna – vil det jo være villsvin i Norge i årene framover, og det vi nå diskuterer, er hvordan vi skal håndtere den situasjonen.

Der vi er nå, mener jeg at vi har virkemidler. Vi har åpnet opp for å ha jakt hele året, med den ene begrensningen som vi diskuterte. Men grunnen til at vi nå må ha en handlingsplan, er at vi må være forberedt på en situasjon der antallet kan øke eksplosivt. Jeg tror vi skal vente på de faglige rådene, men man må i handlingsplanen nettopp se på de ulike virkemidlene man kan ha for å stimulere til jakt, som det er nærliggende å tro at vi trenger. Det vil helt sikkert også være en diskusjon om man har behov for mer effektiv jakt, og da vil også jaktmetoder kunne være en del av det.

Vi må passe på at det ikke er noe ulovlig føring av villsvin. Det har det også vært eksempler på. Så vi må ha en helhetlig politikk. Statens naturoppsyn – deres rolle – vil det også være nærliggende å ha med inn i en handlingsplan.

Men der vi er nå, har vi en villsvinpopulasjon, den er fortsatt begrenset, og vi er på riktig tidspunkt for å få fram en handlingsplan. Og dette er en handlingsplan som både Mattilsynet og Miljødirektoratet ønsker å utarbeide, slik at vi kan møte den situasjonen som vil være der. Villsvin er noe vi kommer til å ha også i årene framover, og dette handler om hvordan vi skal håndtere den situasjonen.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:17:04]: Først til interpellanten, som lurte på om vi ikke kunne lære ulven å spise villsvin. Til det er å si at ikke noe er så galt at det ikke er godt for noe. Ulven spiser allerede villsvin.

Takk til interpellanten for å ha tatt opp et høyaktuelt tema. Dessverre ser vi en stadig større utbredelse av arten i grenseregionen og særlig i Østfold, og etter at Vitenskapskomiteen for mat og miljø på forsommeren la fram en rapport på bestilling av Miljødirektoratet og Mattilsynet, er det all grunn til å slå alarm. Etablering av

villsvin i norsk fauna innebærer ikke noe hyggelig gjen-syn med en art som ikke har vært her naturlig på 1 000 år. Tvert om er det en trussel mot helse og matproduksjon. Dette er ikke en art som skal forvaltes, dette er – og der er jeg enig med statsråden – en art som bør bekjem-pes.

Villsvin er en fremmed art og er vurdert av Artsdata-banken til å utgjøre en høy økologisk risiko, og den kan true produksjonen av norsk mat og ikke minst norske dyrs helse. I Sverige er dessverre villsvin ansett for å være en del av den lokale faunaen, og det er mange i Sverige som angrer på at man lot det vokse seg så vidt stort. Populasjonen har vokst enormt siden 1970-tallet. Det har ført til at vi har fått spredning til Norge, og i dag har vi altså om lag 1 000 individer. Klimaendringer gjør at vi kan forvente at villsvin vil spre seg videre langs kysten og nordover mot Trøndelag. Vi er altså i den situasjonen som Sverige var i på begynnelsen av 1980-tallet, med en liten populasjon av villsvin i et begrenset område. Der-som det ikke settes i verk drastiske tiltak for å kontrollere vekst og utvikling, vil populasjonen sannsynligvis do-bles hvert tredje år.

Et ordtak sier at mens graset gror, dør kua. Når det gjelder villsvin, kan man si at så lenge myndighetene utreder og venter, sprer villsvinet seg med en dobling hvert tredje år. Jeg vil gjenta: Vi trenger ingen forvalt-ningsplan, slik interpellanten har tatt til orde for i denne sal og ikke minst i fylkestinget i Østfold for noen år si-den, der interpellanten Jacobsen bl.a. sa at villsvinet må forvaltes på lik linje med andre arter. Nei, villsvinet er ikke på lik linje med andre arter, villsvinet er en frem-med art i norsk fauna og utgjør en helserisiko. Det vi trenger, er ingen forvaltningsplan. Vi trenger – for å være litt brutal – en utrydningsplan eller en plan for bekjem-pelse som hindrer permanent etablering, mens det ennå er tid.

For eksempel ble det nylig slaktet over 100 000 gri-ser fra en grisebesetning i Litauen, nettopp på grunn av dyresykdommer som ble spredt som følge av villsvin. I Danmark og Frankrike bygges det grensegjerder for å stoppe spredningen av afrikansk svinepest, mens den norske regjeringen så langt ikke har vist tegn til hand-ling. Men jeg er glad for de signalene statsråden i dag kommer med om en plan for bekjempelse.

Senterpartiet forventer at regjeringen gjør det klart at etablering av villsvin i norsk fauna ikke er ønsket, og at de handler deretter. Det må settes i verk umiddelbare tiltak, som streng påtale av føring, det må tillates bruk av hund i jakt, det må organiseres jakt, og vi må ha en lang-siktig plan for å hindre fast etablering.

Det ble også trukket fram at villsvin kunne være en næringsgren. En ny rapport fra Sverige viser at skade-

virkningene langt overgår de inntektene man får ved jakt og bruk i næring.

Vi må få en plan for å holde villsvinet unna norsk fauna. Senterpartiet etterlyser også et tydeligere regel-verk for systematisk uttak av uønskede arter, noe jeg også hørte at statsråden var inne på. Det ser vi fram til.

Geir Pollestad (Sp) [12:21:25]: Eg er heilt einig i det siste innlegget. Dette er ei problemstilling som me skal ta på aller største alvor, og me må handla no. Det nyttar ikkje å venta, det må setjast i verk tiltak, for me skal ikkje ha villsvin i Noreg. Eg meiner me treng ein utryd-dingsplan for villsvin, og at me skal bruka alle tilgjenge-lege verkemiddel for å nedkjempa villsvin i Noreg. På eit seminar som vart arrangert i regi av Hedmark Bon-delag, vart det sagt at på svensk side har dei ein kostnad på 1,6 mrd. kr med å ha villsvin. Det er anslått at i Noreg er det rundt 1 000 villsvin i dag. Men dette kan fort vek-sa til titusenvis, og set ein ikkje i verk tiltak, kan me koma opp i hundretusenvis av villsvin, med dei konse-kvensane det har for moglegheita til å driva jordbruk i Noreg, og dei problema som følgjer for dyrehelsa. God dyrehelse har vore eit konkurransefortrinn for norsk landbruk. Det skal det framleis vera.

Eg meiner at alle avgrensingar av jakta bør opp-hevast. Eg meiner det må vera lov å bruka hund i jakta, det må vera lov å bruka lys i jakta, og ein må vurdera yt-terlegare tiltak for å nedkjempa villsvin. Det er ikkje ak-septabelt at det vert forvalta, det er ikkje akseptabelt at desse dyra vert føra. Det må ein slå klart fast, slik at ein har ei retning å gå etter. I verste fall kan dette vera ei av dei største økonomiske utfordringane norsk jordbruk får, og når me ser på dei verkemidla som dei set i verk i Danmark, ser me den ekstreme faren som ligg i at vill-svin etablerer seg i Noreg. Det er på svært få område det er meir aktuelt å seia at her må me for all del unngå sven-ske tilstandar. Villsvin høyrer ikkje til i norsk natur. Villsvin må utryddast i norsk natur med dei tilgjengele-ge verkemidla me har, og det forventar eg at regjeringa følgjer opp.

Siv Henriette Jacobsen (A) [12:24:26]: Jeg føler her at Senterpartiet er i ferd med å hisse opp til en helt unødvendig konflikt. Uansett hva vi gjør, og det var selvfølgelig mitt hovedpoeng, kommer vi til å ha vill-svin i Norge. Men vi må ha drastiske tiltak, og vi må ha handlinger for å holde populasjonen under kontroll. I Sverige er den ute av kontroll. Det er derfor statsråden og representanten Jacobsen kanskje strides litt om hvor mange villsvin det er i Sverige – man vet kanskje ikke hvor mange det er, fordi det dobler seg annethvert år. Er det 200 000, er det 300 000, kommer det til å bli 400 000 eller 500 000? Det vet vi ikke. Det eneste vi vet

med sikkerhet, er at det kommer til å være villsvin i Norge uansett hva vi gjør.

Når man lager en konflikt om en forvaltningsplan, er det veldig viktig å understreke at det handler om forvaltning for å bekjempe. Her er det to grøfter å gå i. Den ene grøfta er den strutsepolitikken som regjeringen og departementet har ført til nå, nemlig å gjøre ingenting. Da blir ikke problemet borte. Den andre grøfta å gå i, som Senterpartiet nå inviterer til, er å tro at man kan bekjempe, tro at man kan fjerne villsvinet helt fra Norge. Når det etter hvert blir 500 000 villsvin i Sverige, er det slik at uansett hva vi gjør, kommer det til å være villsvin i Norge. Derfor er det viktig å fokusere på tiltak som handler om samarbeid med grunneiere, som handler om å få dette under kontroll, og som handler om mer effektive jaktmetoder.

Jeg inviterer statsråden til å se på hva vi har fått til i Østfold. Der har vi etablert en forvaltningsplan som fungerer godt, så jeg inviterer statsråden ned til Østfold for å lære mer om hvordan det fungerer der, og hva som gjøres for å bekjempe villsvinbestanden i Østfold, med en organisering på kommunalt nivå og med et bedre samarbeid med alle parter. For det er viktig å dra inn både grunneierinteresser og skogbruksinteresser, slik at man lokalt er enig. Jeg opplever at i Østfold er det ikke store konflikter rundt hva man skal gjøre. De fleste kommunene i Østfold adopterer fylkeskommunens forvaltningsplan, som er et effektivt middel til å holde bestanden nede. Så Ola Elvestuen er veldig velkommen til Østfold for å lære mer om dette som et grunnlag for en nasjonal handlingsplan.

Statsråd Ola Elvestuen [12:27:34]: Nå skal jeg en hel dag til Østfold om ikke så veldig lenge. Nå rakk jeg ikke å finne akkurat datoen, og det er ganske tett program, men vi får se om det er mulig å få noen innspill også til dette.

Ellers er jeg enig med interpellanten i at når politikken og situasjonen er som den er i Sverige, må vi forholde oss til at det kommer til å være villsvin her, i norsk natur, så dette handler om hvordan vi skal håndtere det. Vi følger Artsdatabankens definisjon av villsvin som en fremmed art og som en skadelig art i norsk natur. Og vi venter ikke. Vi legger inn økte midler for bekjempelse av fremmede arter i forslaget til budsjett for neste år. Det er en betydelig økning, til 36 mill. kr. Vi har fri jakt, med den ene dyreetiske begrensningen som gjelder sugge med unger, og den synes jeg vi skal beholde. Føring er forbudt.

Så har vi de to tiltakene – både en generell bestilling på tiltaksplan mot fremmede arter som sådanne og en egen bestilling av en handlingsplan mot villsvin. Jeg mener at ut fra der vi er, kommer den på helt riktig tids-

punkt. Vi er, som det er sagt av flere, i samme situasjon som Sverige var i på begynnelsen av 1980-tallet, og nå er det riktige tidspunktet for å se hva vi må gjøre. Da vil jeg vente på forslaget til handlingsplan. Det er der vi må ta stilling til om det er riktig å ha en forvaltningsplan, og det er der vi må ta stilling til hva vi skal gjøre for å stimulere til mer jakt.

Det er viktig å si at også i dag kan man jo lokalt gå sammen og organisere jakt av villsvin, akkurat som man går sammen og organiserer elgjakt. Og så må vi ha med oss noen prinsipper inn i denne diskusjonen. At en grunneier har enerett til jakt på sin eiendom, er et prinsipp vi har i Norge, og grunneiere kan nekte jakt, også på villsvin. Det er et viktig prinsipp. Å gå bort fra det ville kreve en lovendring og er en mye større sak enn akkurat dette temaet.

Jeg tror vi har forstått hvor vi er, hvilken risiko det innebærer hvis vi får en eksplosiv økning av villsvin. Vi har virkemidler som er viktige ut fra den situasjonen vi nå er i, og vi har igangsatt en handlingsplan for å gjøre mer etter som situasjonen krever det.

Presidenten: Debatten i sak nr. 3 er avslutta.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Då er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt fem forslag. Det er

- forslaga nr. 1–3, frå Nils Kristen Sandtrøen på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 4 og 5, frå Bjørnar Moxnes på vegner av Raudt

Saksordføraren har i innlegget sitt korrigert innstillinga på post 74. Beløpa til og frå skal vera 1 000 kr større, dvs. 8 225 599 000 kr og 8 534 599 000 kr.

Det vert votert over forslag nr. 5, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alt importert fôr, også fra EU-landene, kontrolleres og godkjennes av Mattilsynet før videre distribusjon.»

Sosialistisk Venstreparti har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Raudt vart med 91 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.41.56)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 4, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt det er mulig å bruke faktiske avlinger som grunnlag for å beregne avlingsskadeerstatning i grovfôrproduksjonen, for å sikre at produsenter med avlinger høyere enn normalavlinga i kommunen får tilstrekkelig kompensasjon ved tap.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Raudt vart med 91 mot 10 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.42.21)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–3, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forkant av jordbruksoppjøret 2019 gå gjennom ordningen for avlingsskadeerstatning for å forhindre at landbruket bygges ned som følge av økonomiske tap i møte med større klimaendringer i årene som kommer.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned en arbeidsgruppe med representasjon fra faglagene i jordbruket som kan utarbeide en modell for et klimafond for landbruket, og snarest mulig komme tilbake til Stortinget med et slikt forslag.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette et ekstraordinært overvåkingsprogram for tidligst mulig å avdekke eventuelle sykdomsutbrudd som følge av den ekstraordinære importen av fôr.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 12.42.48)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond (LUF) reduseres med fra kr 1 348 685 000 til kr 1 123 685 000	225 000 000
	71	Tilskudd til erstatninger m.m., <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 43 000 000 til kr 259 000 000	216 000 000
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , økes med fra kr 8 225 599 000 til kr 8 534 599 000	309 000 000

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen – med den nemnde endringa på post 74 – vart samrøystes vedteken.

Presidenten: I sakene nr. 2 og 3 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Sak nr. 4 [12:43:21]

Referat

1. (46) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 1 (2018–2019))

Samr.: Vert lagd ved protokollen.

2. (47) Meddelelse fra stortingsrepresentant Lars Haltbrekken i Stortingets møte 18. oktober 2018 om at

han trekker tilbake forslag fra Kari Elisabeth Kaski og seg selv om å avvikle norsk statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel (Dokument 8:221 S for 2017–2018)

Samr.: Vert send energi- og miljøkomiteen.

3. (48) Om ny sentralbanklov (Meld. St. 7 (2018–2019))

Samr.: Vert send finanskomiteen.

4. (49) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Kjerkol, Tuva Moflag, Tellef Inge Mørland, Elise Bjørnebekk-Waagen og Tore Hagebakken om å utrede og innføre kvalitetskrav for eldreomsorg i norske kommuner (Dokument 8:24 S (2018–2019))

Samr.: Vert send helse- og omsorgskomiteen.

5. (50) Endringer i introduksjonsloven (feilrettinger) (Prop. 5 L (2018–2019))
6. (51) Oppgaver til nye regioner (Meld. St. 6 (2018–2019))
7. (52) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Åslaug Sem-Jacobsen, Kjersti Toppe, Emilie Enger Mehl, Bengt Faste-raune, Heidi Greni, Willfred Nordlund, Trygve Slagsvold Vedum og Steinar Ness om mulighet for oppheving av vedtak om sammenslåing av fylkeskommunene Hedmark og Oppland, Sogn og Fjordane og Hordaland og Vestfold og Telemark (Dokument 8:25 S (2018–2019))
8. (53) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å stanse tvangssammenslåing av fylker (Dokument 8:29 S (2018–2019))
Samr.: Nr. 5–8 vert sende kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (54) Riksrevisjonens årlige revisjon og kontroll - budsjettåret 2017 (Dokument 1 (2018–2019))
10. (55) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner som er behandlet av Stortinget (Dokument 3:1 (2018–2019))
Samr.: Nr. 9 og 10 vert sende kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandla. Forlanger nokon ordet før møtet vert heva? – Det er ikkje skjedd. Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.45.

